

DRAMSKI ODGOJ

GLASILO HRVATSKOG CENTRA
ZA DRAMSKI ODGOJ

TISKANICA
POŠTARINA
PLAĆENA U
POŠTANSKOM
UREDU
10000 ZAGREB

BROJ 7, GODINA IV.
SRPANJ 2001.
ISSN 1332-3121

UJEDINJENI U TRAŽENJU LJEPOTE

Iza nas je još jedna godišnja skupština i još jedno sudjelovanje na jubilarnom desetom susretu Liderana pa će ovaj broj biti posvećen uglavnom tim dvjema temama. Neki kažu da smo sada kao udruga puno jači i uspješniji, a drugi primjećuju kako nam se u tek osnovanim ograncima članstvo već osipa. Stoga se i naša skupština odvijala u malo oštrijem i polemičnjem tonu od prethodnih, a baš taj ton učinio mi se prilično poticajan za budući rad. Rasprava o visini članarine i pitanje što običan član može dobiti za tu članarinu, pokrenuli su niz drugih pitanja kao na primjer: «Što zapravo onaj tko se učlanjuje u Hrvatski centar za dramski odgoj očekuje od članstva u toj udruzi?»

Za većinu članova s kojima suradujem znam da su baš kao i ja sretni što postoji udruga u kojoj se mogu istražiti novi oblici i metode dramskoga rada s mladima i tako nadoknaditi makar dio onoga što ne postoji u našem obrazovnom sustavu. Na prvim susretima i seminarima nisam ni slutila kako će baš ovdje pronaći priateljstvo i razumijevanje sebi sličnih zaljubljenika u dramski odgoj, i još puno više od toga, naučiti dijeliti spoznaje i iskustva s drugima. Ima li opravdanijeg i jačeg motiva za ostanak i rad u HCDO-u?

Većina «starih» članova imala je prilike već odavno iskrystalizirati svoje interesne, ispitati očekivanja i provjeriti mogućnosti vlastitog angažmana u udruzi. Srećom tu je i puno novih, sasvim mlađih i kreativnih članova - budućih glumaca, učitelja i dramskih pedagoga koji ne vole previše govoriti niti pisati o svojim željama, ali zato vrlo kvalitetno rade. Od njih najviše očekujemo. Kako su uz nas i dalje iskusni i nenadomjestivi začetnici naše dramske pedagogije poput Zvezdane Ladike, te s nama i dalje dijele sve tegobe oni koji su udrugu osnovali i od kojih smo najviše naučili - Vlado Krušić, Ines Škufljč-Horvat i drugi, nema razloga za zabrinutost. Treba nam samo više suradnje, jasnih programa i čvrstih ciljeva... I puno puno ljubavi i suptilnosti pri oblikovanju najtananjeg od svih materijala kojima se umjetnost služi, a taj je - djetinja duša.

Budući da su nas predstavnici novoosnovanih ogrankaka na godišnjoj skupštini iscrpno izvijestili o aktivnostima i poteškoćama u svom radu, svima nam je postalo jasno kako nije dovoljno tek samozatajno raditi u svojoj sredini. Treba progovoriti o svemu što nam otežava rad, o nedoumicama i problemima te tražiti pomoći pri njihovom rješavanju. Stoga vas i ovom prilikom pozivamo da nam o svemu pišete kako bi ovo glasilo postalo uistinu vaše.

Dok ovo pišem, neki naši članovi upravo sudjeluju na Novigradskom proljeću, drugi se pripremaju za državni Liderano, treći opet s nestavljenjem očekuju seminare koje su neki ogranci najavili. Nameće mi se misao kako je šteta što svi naši članovi nemaju mogućnosti sudjelovati na ovakvim susretima i stjecati iskustva, jer su, kao što najčešće biva, spriječeni različitim, često i materijalnim razlozima. Ako imate ideju kako da to riješimo, javite nam. Ipak, kako smo čuli iz izvješća na skupštini, puno smo se i kvalitetno sposobljivali, pa bi možda bilo dobro čitav jedan broj posvetiti stručnom usavršavanju. U ovom broju objavljujemo tek prihvaćeni Popis stručnih zvanja HCDO-a, pa je to prilika da bez okljevanja pošaljete potrebnu dokumentaciju kako biste dobili i službenu potvrdu o svom stručnom statusu. Prevladajte dilemu o tome treba li vam uopće takva potvrda i čemu ona služi. Svi mi želimo unaprijediti dramski odgoj, a mora se priznati da nije isto kada o dramskom odgoju raspravlja i za njega se zalaže stručno sposobljen i priznat voditelj / dramski pedagog ili pak netko tko taj posao obavlja tek po zaduženju. Još uvijek sam pod dojmom ovih posljednjih triju seminara u okviru našeg godišnjeg sabora na kojima je sudjelovalo preko osamdeset ljudi. Njihova bliskost i zajedništvo očitovali su se u završnoj prezentaciji koja me podsjetila na poruku izraženu na prvom seminaru našeg centra, onom odgojne drame održanom 1997. u Prvić Luci: «Stojimo ovdje ujedinjeni u razumijevanju, slobodi, vremenu i prirodi, ujedinjeni u dušama, u radosti i boli, u nevoljama, u našoj vjeri i sutra, u traženju ljepote»

Nevenka Mihovilić

ODRŽAN GODIŠNJI SABOR HCDO

Godišnji sabor HCDO, održan od 19. do 21.travnja 2001. u prostorijama Zagrebačkog kazališta mlađih, bio je svakako središnji događaj u životu udruge u posljednjih godinu dana. U sklopu sabora upriličene su tri zanimljive radionice, a održana je i izborna skupština Centra na kojoj je vodena korisna rasprava o nekoliko tema, a doneseno je i nekoliko važnih odluka.

Uz izvještaj o tijeku skupštine posebno donosimo prijedloge i preporuke za rad u budućem razdoblju te usvojeni popis stručnih zvanja HCDO.

IZBORNA SKUPŠTINA

Na samom početku, nakon obavljenih formalnosti neophodnih za odvijanje skupštine, donesene su odluke o osnivanju novih ogranačaka HCDO i o izboru njihovih povjerenika. Novi ogranci su: ograncak HCDO Križevačko-koprivničke županije s povjerenicom Jelenom Vlainić, ograncak HCDO Dalmacija s povjerenicom Vanjom Škrobicom i ograncak HCDO Šibenik s povjerenicom Natašom Jurić.

Nakon prihvatanja finansijskog izvještaja, uslijedio je izvještaj predsjednika Vlade Krušića o proteklom razdoblju u kojem je održano oko 100 temeljnih seminara među kojima posebnu važnost imaju oni održani u suradnji s Ministarstvom prosvjete i športa, zatim seminari u okviru projekta Kazalištem protiv nasilja, pa značajni godišnji seminari poput Radne torbe dramskog pedagoga, a bilo je i članova poput Nevenke Mihovilić koji su potpuno samostalno započeli i ostvarili svoje projekte. Zatim je spomenuo održavanje dvaju važnih stručnih skupova o mogućnostima dramskog odgoja u prevladavanju posljedica ratnih događanja u svijesti djece i mladeži (1996) te u radu s osobama s posebnim potrebama (1998) Ti su skupovi privukli nove članove i dali zamaha novim idejama i aktivnostima.

Izvijestio i o radu komisija za izdavačku djelatnost i za stručno usavršavanje. Istakao je da su glasila HCDO-a redovita u okviru finansijskih mogućnosti, a da u Školskim novinama izlazi podlistak gdje naše članice u feljtonima iznose svoja iskustva. Spomenuo i poteškoće oko izdavanja knjige "101 ideja za dramu" koja bi, nakon glasila, trebala biti drugi veliki izdavački poduhvat Centra.

Oblikovanje konačnog Prijedloga stručnih zvanja HCDO Krušić smatra isto tako važnim korakom prema uspostavi dramske pedagogije kao struke u Hrvatskoj.

Centar je razvio i korisnu međunarodnu suradnju s bosansko-hercegovačkim Centrom za dramski odgoj, s IDEA-om, a tu je i redovito sudjelovanje na Europskim dramskim susretima EDERED, te na predstojećem kongresu IDEA-e u Bergenu, Norveška, na kojem će sudjelovati nekoliko sudionika iz Hrvatske.

Krušić je govorio i o tome kako HCDO danas broji preko 400 članova, ali bi trebalo provjeriti članstvo s obzirom na neredovitost plaćanja članarine. Dobro je što je stvorena jezgra obrazovanih dramskih pedagoga koji će u idućem razdoblju ostaviti značajan trag na ovom području.

Slijedili su izvještaji povjerenika ogranaka, a zatim se povela rasprava o članarini. Članica iz Rijeke primijetila je osipanje članstva u svom ogranku. Članovi se pitaju što dobivaju od Centra, jer premda plaćaju članarinu, opet moraju platiti seminare i putne troškove. Ines Škuflieć-Horvat predložila je da se onim najugroženijima članarina smanji za polovicu. Vlado Krušić misli da smanjenje članarine neće ni zadržati niti povećati broj članova. Napominje da je Centar dobrovoljna nevladina udruga čije djelovanje isključivo ovisi o aktivnosti njegovih članova. "Razumijem finansijske probleme ogranaka i nije nevažno ako su članovi nezadovoljni, ali masovno članstvo nije neophodno pod svaku cijenu. Svatko treba sam sebi odgovoriti zašto želi biti član ovakve udruge, je li spreman plaćati članarinu ili ne, i što misli da za tu cijenu osobno dobiva ili ne dobiva. Članarinom se u ovom trenutku prvenstveno pokrívaju troškovi administrativno-organizacijskog funkcioniranja udruge, dok se pojedine akcije financiraju od namjenski dobivena novca, a ako novac nije dodijeljen, onda jedino preostaju kotizacije od samih članova. Ogranci, pak, pokrenuti su upravo s namjerom da se za njihovo članstvo i akcije aktiviraju lokalna sredstva. Za tu svrhu udruga može za potrebe svojih ogranaka otvoriti zasebne žiro-račune." Ksenija Kolobarić iz Osijeka rekla je da svako tko radi na

sebi mora u sebe i ulagati. a Nevenka Mihovilić iz Zagreba pozvala je članstvo da se zapitaju: žive li za dramski odgoj ili od dramskog odgoja? Ujedno je opisala zbog čega je dosadašnje članstvo u Centru za nju bilo korisno. Ana Ladišić iz Žaboka predlaže smanjenje kotizacije članovima koji na seminare dolaze izdaleka. Svetlana Gotovina iz Pule predlaže da članovi u mjestu održavanja naših akcija ugoste vanjske članove. Krušić ističe potrebu održavanja seminara "u vlastitoj kući", tj. što više seminara u samim ograncima, pa se onda sastanak poput ovogodišnjeg sabora neće doživljavati kao gotovo jedina prilika za stručno usavršavanje.

Nakon rasprave usvojeni su izvještaji predsjednika te povjerenika ogranka, a glasovanjem je odlučeno da članarina ostaje ista.

Prijedlog stupnjeva stručnih zvanja HCDO usvojen je nakon kraćeg uvoda u kojem je Krušić rezimirao dosadašnju raspravu o njemu koja je trajala dvije godine. Dodao je da će pravilnik biti podložan promjenama i nadopunama, ako se to pokaze potrebnim.

Područjanjem premljenjama i nadopunama,ako se to pokaze potrebnim.
Pod točkom "Prijedlozi i preporuke za rad u budućem razdoblju" održana je mala radionica kojoj posvećujemo poseban članak.

Usljedio je izbor članova predsjedništva i predsjednika HCDO-a za sljedeće razdoblje. Prvo su razriješeni dosadašnji članovi predsjedništva Iva Gruić, Ines Škuflieč-Horvat i Vlado Krušić, kojima je istekao mandat, a potom su predloženi novi članovi predsjedništva, koji su jednoglasno podržani. Tako su Nataša Jurić, prof. hrvatskog iz Šibenika i Valentina Kamber, prof. hrvatskog iz Zagreba postale novim članicama predsjedništva, a za predsjednika izabran je ponovo Vlado Krušić.

Na samom svršetku najavljen je i sljedeći sabor Centra koji će se održati početkom srpnja 2002.

ရရရရရရရရရရရရရရရရရရရရရရရရရရရရရရရရရရရရရရရ

PRIJEDLOZI RADA U SLJEDEĆEM

RAZDOBLJU

Sudionicima skupštine ponudeno je nekoliko tema kao poticaj za oblikovanje prijedloga. Uz svaku temu, napisanu na velikim plakatima na zidu, sudionici su mogli u manjim grupama iznijeti i raspraviti svoje prijedloge te ih napisati na plakat. Evo što su predložili:

"Dramski odgoj u odgojno-obrazovnom sustavu"

- Treba nastaviti rad na izradi programa dramskog odgoja kao izbornog predmeta u osnovnom i srednjem obrazovanju.
 - Od Ministarstva prosvjete i športa treba zatražiti verifikaciju "Pravilnika o stručnim zvanjima HCDO-a".

"Stručno obrazovanje i usavršavanje dramskih pedagoga"

- Treba se i dalje snažno zauzimati za uvođenje dramske pedagogije kao kolegija na sva visokoškolska učilišta koja imaju pedagoška usmjerenja.
 - Na isti način dramsku pedagogiju treba nastojati učiniti sastavnim

- Na istu način učansku pedagošiju treba nastojati učiniti sastavnim dijelom stručnog usavršavanja svih pedagoških struka, jer ona danas sve više postaje njihovim nenadomjestivim dijelom.

- Dramske radionice uvesti u Katalog strucnih skupova Ministarstva prosvjetje i Športa.

tako, dramske ra-
re učitelje i profe-

- Predsjedništvo bi trebalo izraditi "Pravilnik o radu ogranaka".
 - Treba razvijati međusobnu suradnju ogranaka kroz razmjenu

ugošćivati jedni druge i pomagati si na razne načine. Bilo bi korisno napraviti "popis domaćina" svakog ogranka.

- Ogranci se moraju povezivati telefonima, faksovima i elektronskom poštom.

- Mogu se razmjenjivati programi ostvareni s djecom i za djecu. Oni bi se mogli ponuditi i javnosti (školama, vrtićima itd.) uz minimalnu naplatu. "Gostujući" članovi drugih ogranaka mogli bi držati vikend radionice.

- Ogranci bi trebali snažnije promicati svoj rad te za suradnju pridobiti kako medije tako i lokalne društvene strukture. Bilo bi zanimljivo uvesti "Dan ogranka" kao oblik jačeg javnog nastupa, kad bi se mogli izvoditi dramsko-scenski ostvaraji članova te javno pokazivati razni oblici dramskog rada s djecom.

- Trebalo bi podrobnije pratiti razne natječaje za dodjelu donacija i finansijskih sredstava za djelatnosti koje ostvaruju ogranci.

- Ogranci bi trebali poticati i razvijati suradnju s profesionlanim i amaterskim kazalištima u svojim sredinama te ostalim kulturnim ustanovama (centrima za kulturu, pučkim sveučilištima i sl.). Za članove ogranka koristi bi mogle biti razne: prostorne, stručne, obrazovne. Za kazališta i druge spomenute ustanove takva bi suradnja također bila itekako korisna, jer bi u učiteljima dobili animatore za svoje programe, a u učenicima svoju publiku.

- Predsjedništvo se poziva da razmotri mogućnost dodjele minimalnog postotka sredstava iz središnjice za potrebe organiziranih akcija ogranaka.

"Lidrano"

- Organizatori i sudionici Lidrana na svim razinama moraju se izboriti da skupni scenski nastupi budu izvedeni u reprezentativnim scenskim prostorima, gdje god postoje uvjeti za to. Na taj način društvena sredina bi pokazala da drži do onoga što brojni voditelji dramskih družina rade.

- Lidrano na svim razinama zaslužuje kvalitetna i stručna prosudbena povjerenstva, što sada nije slučaj. Zato je neophodno u okvirima županija stvarati stručne timove koji će imati uvid, ali i odgovornost, za ostvarivanje svih susreta u županiji kao i za razvoj dramsko-scenskog stvaralaštva djece i mladeži. U takve timove treba birati istaknute voditelje dramskih, recitatorskih i lutkarskih družina s područja cijele županije. Ti voditelji mogu sudjelovati u prosudbi i razgovorima za okruglim stolom na onim područnim susretima na kojima ne sudjeluju sa svojim družinama ili pojedincima.

- Organizatori Lidrana morale bi biti osobe koje zaista vole Lidrano. Mnogi službenici županijskih i gradskih ureda za prosvjetu i šport birokratski "odrađuju" Lidrano i ne brinu se da on zaista bude susret, druženje, priznanje i poticaj za rad voditeljima i učenicima. Tako upravo oni često pridonose negativnom ozračju na Lidranu i gubljenju motivacije među učesnicima. Kvalitetnu organizaciju Lidrana mogu ostvarivati samo timovi duboko motiviranih osoba.

- Organizatori moraju znati s koliko sredstava raspolažu za organiziranje susreta, a to nije svagdje i uvijek slučaj.

- Potrebno je nakon Lidrana dodatno javno igrati najkvalitetnije ostvaraje i tako ujedno promicati Lidrano.

"Kako do novca za akcije ogranaka?"

- Korisno je stvarati marketinške timove u ograncima. Članovi tih timova morali bi naučiti: kako treba izgledati promidžbeni materijal, kako se piše projekt, kako se traže sponzori, od koga tražiti novac i sl.

- Treba razmjenjivati sa svim ograncima obavijesti o natječajima i donatorima.

- Potrebno je organizirati seminar marketinga za marketinške timove ogranaka.

- Ogranci mogu otvarati svoje ţiro-račune za sva sredstva koja samostalno prikupe.

- Valja razvijati i njegovati korisne kontakte s roditeljima-poduzetnicima i roditeljima gospodarskim i društvenim djelatnicima.

- Mogu se organizirati izvedbe predstava za javnost od kojih zarada ostaje ogranku. To mogu biti posebno pripremljene predstave, ali isto tako i gostovanja.

Predsjedništvo Centra preuzeo je obvezu razmotriti sve ove prijedloge i na temelju toga oblikovati i svoj program rada u budućem razdoblju. Isto se očekuje i od odbora ogranaka.

RADIONICE - GLAVNA STVAR SABORA!!!

Već je postao običaj da naše godišnje skupštine "začinimo" predstavama, radionicama ili nekakvim drugim nekonvencionalnim događanjima. Ovaj put teško da možemo govoriti o radionicama kao o začinu ili ukrasu uz samu skupštinu. Štoviše, one su bile ono glavno na saboru, a skupština, iako vrlo važna, postala je stvar iz nužde.

Seminari su bili privlačan mamac za članove, pa su sve bile dobro popunjene zainteresiranim sudionicima. Uz Gorana Golovku, koji je već pokazao što zna u ranijim seminarima Centra, susreli smo se s dvoje voditelja iz inozemstva, Katharinom Pongracz, pedagoginjom glasa iz Beča, te Jamesom Mirrioneom, dramskim pedagogom i piscem iz New Yorka. O svakoj radionici slijedi kraći izvještaj, što ćemo i ubuduće činiti sa sličnim dogadjajima.

Forum-kazalište, voditelj: Goran Golovko, dramski pedagog i redatelj, Split

Seminar forum-kazališta u radioničkom je obliku predstavio forum-kazalište kao a) tehniku rada u dramskoj grupi, b) kao nastavnu metodu i c) kao samostalnu kazališnu formu. Dvadeset i troje sudionika upoznato je s osnovnim postavkama Augusta Boala kojem odgojna drama i odgojno kazalište duguju pojmove kao što su "kazalište slika", "nevidljivo kazalište", "kazalište potlačenih" i "forum-kazalište".

Golovko je seminar vodio zanimljivo, nemetljivo i nadahnuto omogućujući svakom sudioniku da istraži značajke i mogućnosti forum-kazališta. Postupnošću rada, krenuvši od tehnikе zaustavljenih slika, preko traganja za sadržajima koji su dramaturški poželjni za forum-kazalište, pa do uobličavanja etida s protagonistom i antagonistom, zatim sa složenijim strukturama sa skupnim likovima, u doslovno i metaforički ostvarenim idejama, voditelj je pomogao polaznicima osvijestiti ne samo metodičku i kazališnu svrhu i opravdanost ove tehnike, nego i otkriti vlastiti put u primjeni naučenog. Središnjem dijelu rada prethodile su dramske igre i vježbe upoznavanja, koncentracije, opuštanja, kretanja u scenskom prostoru, povjerenja i suradnje u grupi, što je također bilo dragocjeno.

U samo dva i po dana imali smo priliku usvojiti i razmijeniti mnoga iskustva u toploj i inspirativnoj atmosferi koju je stvorio voditelj, ali i svojim angažmanom i osobnošću svaki od sudionika. U završnoj prezentaciji s dvije prikazane situacije podijelili smo doživljeno i naučeno s ostalim sudionicima skupštine. S jedne strane priprema za prezentaciju oduzela nam je vrijeme (uvijek i opet vrijeme) koje smo možda mogli iskoristiti za još neke sadržaje i analizu učinjenog, no s druge strane prezentacija je, vjerujem, za one koji su sudjelovali na drugim dvjema radionicama, otvorila pitanja i želju da i sami prvom prilikom saznaju nešto više o forum-kazalištu. (Valentina Kamber)

Radionica scenskoga glasa, voditeljica: Katharina Pongracz, Beč, Austrija

Drugu radionicu scenskoga glasa vodila je Katarina Pongracz, pedagog glasa koja radi na Pedagoškom institutu u Beču i drži niz radionica po cijeloj Europi. U svom radu koristila je metode M. Feldenkraisa i I. Middendorfa. Osnovna zadaća ove radionice bila je osvješćivanje mogućnosti vlastitoga glasa kroz osjetilnost, opažanje i maštu. Sredstvo takvoga rada je naše vlastito tijelo, a njegov temelj je disanje. Cilj je osloboditi prirođan glas u nama samima da bismo mogli svoje znanje prenijeti na djecu kojom se bavimo kroz pedagoški rad odgojne drame. Program ove radionice sastojao se od opuštanja (disanja i upravljanja glasom, učinkovite upotrebe glasa te individualnog ritma disanja), glasovne izražajnosti (artikulacije, visine, rezonatorskog prostora u tijelu) te glasa, mime i geste (modulacije, učinkovitosti, smislenosti i izražajnosti u glasu).

Sudionici su bili iznimno zadovoljni radionicom koja je očito došla kao dragocjen predah i prekid svakodnevnog strsnog tempa u kojem živimo. Vratila ih je sebi, osluškivanju svoga glasa. tijela i disanja, vratila ih je izvorištu osobnog, glasovnog i govornog

stvralaštva. Radost koju su iskusili tijekom radionice podijelili su sa svima u završnom prikazu svoga rada. (Edita Roterbauer-Vlado Krušić)

Kazalište intervencije, voditelj: James Mirrione, dramski pisac i pedagog, New York, SAD

Sam naziv i program radionice nudio je nešto novo i vjerujem da je i ostalih tridesetak sudionika izabralo upravo ovu radionicu s nadom da će znanje o kazalištu intervencije moći primijeniti u kontinuiranom dramskom pedagoškom radu u kojem na prvo mjesto stavljuju proces, a ne konačni proizvod. Zato je profil sudionika bio raznolik: od odgajateljica u vrtiću, preko osnovnoškolskih i srednjoškolskih profesora do voditelja radionica koji rade s rizičnim skupinama mladih u nekadašnjim ratnim područjima.

Namjera kazališta intervencije je rušenje mitova, uvriježenih ideja koje u društvu stvaraju sukobe, ali tako da razrješenje sukoba polazi od osobnih ideja. Zato je prvoga dana voditelj započeo rad stvaranjem osobnih "sukoba" među sudionicima (što je, iskreno govoreći, bilo vrlo teško, jer je u grupi vladalo prijateljsko raspoloženje). Iako sporo, cilj je postignut: "sukobile" su se dvije skupine s različitim idejama.

Nadali smo se da će ovaj sukob biti polazište za intervenciju, međutim voditelj je i dalje varirao načine izazivanja sukoba te je ponavljanje dovelo do zasićenosti. Dijelu sudionika s manjim seminarским iskustvom postupci rada bili su novost, za razliku od onih koji su slične radionice već polazili te im put do stvaranja drame nije nov.

Sljedeći radionički dan počeo je razgovorom u kojem se većina sudionika nije složila s Mirrioneovim tezama. Bio je to kratak tečaj o učenju demokracije u zemljama tranziciji, odn. zemljama izašlim iz rata. Na konkretna pitanja kako pomoći djeci stradaloj u ratu pomoći dramskog odgoja Mirrione nije imao konkretnе odgovore.

Vjerojatno opterećen željom da dobro prezentira svoj rad voditelj je u dalnjem tijeku seminara zanemario cilj radioničkog rada i pripremao prezentaciju. Nasuprot načelima svog rada, propagiranim diljem svijeta, prikazana jednočinka više je ostvarenje njegovih zamisli, a manje našeg kreativnog sudjelovanja. Namjera da se prikaže antagonizam odlično uređenog društva i onoga u kojem vlast besmisao, nemoral i nerед ostvarena je, ali imam dojam da nitko - ni sudionici niti gledatelji - nije razumio osnovne značajke kazališta intervencije: tko, zašto i kada intervenira, odn. što je uopće kazalište intervencije. Nakon seminara (i odgledanih lepršavih i transparentnih produkcija ostalih dviju radionica) bila sam nezadovoljna, sa samo jednom mišlju: zašto nas svi žele učiti demokraciji? (Nataša Jurić)

Nadamo se da usvojeni popis zadovoljava sve one koji su imali slične primjedbe. A sada podrobnije o tome kako popis koristiti i što od njega možemo očekivati.

ŠTO ZNAČI POTVRDA O STRUČNOM ZVANJU?

Potvrda HCDO znači da je njezin vlasnik stekao određeno dodatno obrazovanje koje ga ovlašćuje da prema mjerilima našeg Centra nosi odgovarajuće stručno zvanje primjereno stupnju stručnog usavršavanja koje je prošao kroz seminare i radionice ili kroz redovne oblike školovanja te kroz praktičan dramsko-stvaralački i dramsko-pedagoški rad.

TKO MOŽE STEĆI OVA STRUČNA ZVANJA?

Potvrdu može dobiti svaki član HCDO koji nam se obrati sa zahtjevom i koji ima uvjete za stjecanje želenoga zvanja.

TKO ĆE PRIZNATI DOBIVENU POTVRDU O STRUČNOM ZVANJU?

Usvojeni opis stručnih zvanja prvi je pokušaj stupnjevanja i uvođenja jasnih kriterija u vrednovanje stručnosti dramskog stvaralačkog i pedagoškog rada u Hrvatskoj. Zato nam mora svima biti jasno da u ovom času dobivena potvrda nikoga ne obvezuje osim članova našeg Centra. Šire društveno priznanje i uvažavanje naših potvrda o stručnom zvanju naš je glavni zadatak u budućem razdoblju i može se očekivati samo ako ih zaista odgovorno i stručno kompetentno budemo dodjeljivali.

ČEMU SLUŽI STEČENO ZVANJE?

Prije svega Vama osobno, da biste imali javnu svjedodžbu svog stručnog dramsko-pedagoškog razvoja i kompetentnosti. Praktički, pak, ovakva potvrda zamjenjuje čitav niz potvrda koje dobivate na svakom pojedinom seminaru ili nekom drugom obliku stručnog usavršavanja. Zatim, ukoliko se ova vrsta stručnosti očekuje od Vas, takva pisana potvrda jednog dana može Vam biti od koristi pri zapošljavanju, naročito u državnim službama, bilo da se prvi put zapošljavate ili prelazite na nov posao.

TKO ĆE ODLUČIVATI O VAŠIM ZAHTJEVIMA?

Odlučivat će članovi Komisije za stručno usavršavanje koju čine Zvjezdana Ladika, redateljica i dramska pedagoginja, Berislav Frkić, redatelj i dramski pedagog, Iva Grujević, dramaturginja i dramska pedagoginja, Ines Škušić-Horvat, dramska pedagoginja, i Vlado Krušić, redatelj i dramski pedagog.

KOME SLATI ZAHTJEV ZA STJECANJE ZVANJA?

Svatko zainteresiran za stjecanje bilo kojeg stručnog zvanja navedenog u ovom opisu može svoj zahtjev uputiti isključivo redovnom poštom na adresu: **HRVATSKI CENTAR ZA DRAMSKI ODGOJ** (Komisija za stručno usavršavanje), Petrova 48a, 10000 Zagreb. Svaki zahtjev razmotrit će Komisija za stručno usavršavanje i, ukoliko je zahtjev opravдан i sadrži sve tražene priloge, tražitelj će dobiti odgovarajuću potvrdu o stručnom zvanju.

POPIS ZVANJA HRVATSKOG CENTRA ZA DRAMSKI ODGOJ

1. DRAMSKI / LUTKARSKI / RECITATORSKI VODITELJ - PRIPRAVNIK

Voditeljem-pripravnikom može se smatrati svaki član HCDO-a koji radi kao voditelj početnik i koji prethodno nije završio nikakvu školu ili tečaj koji bi ga kvalificirao za stručan rad s družinom.

USVOJEN POPIS STRUČNIH ZVANJA!!!

Pred vama je ispravljeni i dotjerani tekst "Popisa stupnjeva stručnih zvanja HCDO" nastao temeljem primjedaba iznesenih tijekom javne rasprave, koja je trajala dvije godine, i koji je konačno usvojen na nedavnoj godišnjoj skupštini.

Tijekom javne rasprave dvije su osnovne vrste prigovora upućivane prvočitnom prijedlogu:

1) da se ne odnosi dovoljno na dramsko-pedagoški rad svih onih koji djeluju izvan redovne škole (primjerice, na rad djelatnika u predškolskom odgoju, socijalnom radu, edukacijsko-rehabilitacijskim zanimanjima i sl.),

2) da smo svima onima kojima je potrebna dodatna edukacija preporučivali samo seminare koje provodi HCDO.

Voditelji-pripravnici su oni članovi HCDO-a koji nemaju nikakvu stručnu kvalifikaciju, a temeljem vlastite motivacije ili silom prilika obavljaju taj posao.

2. DRAMSKI / LUTKARSKI / RECITATORSKI VODITELJ

Uvjeti: A)

- Pohadanje 2 seminara koji pružaju temeljna znanja za pojedinu vrstu scenskog stvaralaštva (dramskog / recitatorskog / lutkarskog).

Primjer su seminari u okviru Radionice dramskog odgoja HCDO ("Osnove rada u dramskoj družini I. i II." ili "Osnovrecitiranja I. i II." ili "Osnove rada u lutkarskoj družini I. i II.", "Osnove dramatizacije", "Osnove režije" o sl.), kao i svi ostali praktični seminari ili kolegiji u okviru sustava predškolskog, školskog i visokoškolskog odgoja i obrazovanja.

- 3 godine vođenja dramske / lutkarske / recitatorske družine uz sudjelovanje na susretima i/ili festivalima.

ili

B)

- 5 godina vođenja dramske / lutkarske / recitatorske družine, uz sudjelovanje na susretima i festivalima, od toga najmanje triput na županijskim susretima.

Zahtjev za stjecanje zvanja "dramskog / recitatorskog / lutkarskog voditelja" treba sadržavati:

1. Pismenu molbu s osnovnim podacima o pristupniku
2. Preslike potvrda o pohadanim seminarima i radionicama
3. Popis ostvaraja
4. Popis eventualnih priznanja (uz preslike)
5. Kritike i druga pisana priznanja
6. Preporuku člana HCDO ili priznatog stručnjaka iz dramske ili kazališne pedagogije

3. DRAMSKI / LUTKARSKI / RECITATORSKI / MIMSKI PEDAGOG

Uvjeti:

A)

- Pohadanje gore spomenutih temeljnih seminara
plus
- Pohadanje temeljnih seminara mimo za pristupnike zvanju "mimskog pedagoga"
- Pohadanje seminara koji pružaju temeljno znanje o osnovnim metodama odgojne drame

Primjer su seminari Radionice dramskog odgoja "Osnovne metode odgojne drame I. i II.", "Radionica forum-kazališta" itd., kao i svi slični praktični seminari i kolegiji u okviru sustava predškolskog, školskog i visokoškolskog odgoja i obrazovanja.

- Pohadanje 2 radionice od 3 - 7 dana, od toga 1 u umjetničkom području za koje se traži zvanje
- 5 godina vođenja dramske / lutkarske / recitatorske družine uz redovito sudjelovanje na susretima i festivalima

ili

B)

- 10 godina vođenja dramske / lutkarske / recitatorske / mimskе družine, uz

redovito sudjelovanje na susretima i festivalima

- Pohadanje seminara koji pružaju temeljno znanje o metodama odgojne drame
- Pohadanje 2 radionice od 3 - 7 dana, od toga 1 u umjetničkom području za koje se traži zvanje.

ili

C)

- 20 godina vođenja dramske / lutkarske / recitatorske / mimskе družine uz redovito sudjelovanje na susretima i festivalima

ili

D)

- Završena akademija, fakultet, visoka škola, dodatni sveučilišni stupanj ili dugoročni tečaj s priznatom svjedodžbom za profesionalno bavljenje kazališnim ili dramskim stvaralaštвom odn. pedagogijom
- Pohadanje seminara koji pružaju temeljno znanje o metodama odgojne drame ako to nije bio dio nastavnog programa prethodnog studija.

Zahtjev za stjecanje zvanja "dramski / recitatorski / lutkarski / mimski pedagog" treba sadržavati:

- a) Za pristupnike koji su već stekli zvanje "voditelja"
 1. Pismenu molbu za stjecanje zvanja "pedagoga"
 2. Preslik potvrde o stečenu zvanju "voditelja"
 3. Preslike potvrda o dodatnim seminarima i radionicama koje su uvjet za traženo zvanje
 4. Popis ostvaraja i priznanja (uz preslike)
 5. Kritike i druga pisana priznanja
- b) Za pristupnike koji nisu prethodno tražili zvanje "voditelja"
 1. Pismenu molbu s osnovnim podacima o pristupniku
 2. Preslike potvrda o pohadanim seminarima i radionicama
 3. Popis ostvaraja i priznanja (uz preslike)
 4. Kritike i druga pisana priznanja
 5. Preporuka člana HCDO ili priznatog stručnjaka iz dramske pedagogije

ili

1. Pismenu molbu s osnovnim podacima o pristupniku
2. Preslik diplome ili svjedodžbe o završenoj akademiji, fakultetu, školi, dodatnom sveučilišnom stupnju ili tečaju
3. Preslike potvrda o pohadanim seminarima i radionicama
4. Popis ostvaraja i priznanja (uz preslike)

4. DRAMSKI, LUTKARSKI, RECITATORSKI, MIMSKI PEDAGOG-MENTOR

Uvjeti: A)

- Zvanje dramskog / lutkarskog / recitatorskog ili mimskog "pedagoga"
- Pohadanje 5 radionica od 3 - 7 dana, od toga barem 3 u umjetničkom području za koje se traži zvanje
- 2 asistenture mentoru na kraćim seminarima u umjetničkom području za koje se traži zvanje
- 1 asistentura na radionici od 3 - 7 dana u umjetničkom području za koje se traži zvanje

- Samostalno uspješno vodenje 2 seminara u umjetničkom području za koje se traži zvanje uz nazočnost mentora

ili

- B)
 - Završena akademija, visoka škola ili sveučilišni stupanj koji daju kvalifikaciju
 - dramskog, lutkarskog, recitatorskog, mimskog pedagoga ili kazališnog pedagoga
 - 2 asistenture mentoru na kraćim seminarima u umjetničkom području za koje se traži zvanje
 - 1 asistentura na radionici od 3 - 7 dana u umjetničkom području za koje se traži zvanje
 - Samostalno uspješno vodenje 2 seminara u umjetničkom području za koje se traži zvanje uz nazočnost mentora

(Ako su posljednja tri navedena uvjeta ispunjena tijekom studija nije ih potrebno dodatno ispunjavati.)

Zahtjev za stjecanje zvanja "dramskog / lutkarskog / recitatorskog / mimskog pedagoga-mentora" treba sadržavati:

- a) 1. Pismenu molbu s osnovnim podacima o pristupniku
2. Preslik potvrde o stečenu zvanju "pedagoga"
3. Preslik potvrda o dodatnim radionicama
4. Potvrdu o asistenturama koje izdaje mentor
5. Stručno mišljenje mentora o samostalnim seminarima i preporuka za stjecanje zvanja "mentora"

ili

- b) 1. Pismenu molbu s osnovnim podacima o pristupniku
2. Preslik diplome ili svjedodžbe o završenoj akademiji, visokoj školi ili sveučilišnom stupnju koji daju kvalifikaciju za stručno bavljenje dramskom, lutkarskom, recitatorskom, mimskom ili kazališnom pedagogijom
3. Popis pohadanih i vodenih seminara, radionica i ostvaraja tijekom i poslije studija uz preslike potvrda za svaki od njih

(Popis stručnih zvanja HCDO usvojen je na skupštini HCDO od 20. travnja 2001.)

LIDRANO 2001 LIDRANO

Susreti Lidrano važna su tema za naše članstvo zbog same činjenice da ih većina aktivno sudjeluje na njima bilo kao voditelji školskih družina bilo kao prosuditelji i članovi stručnog tima. Stoga i ove godine donosimo izvještaje izbornika te prosudbenih povjerenstava državnog susreta s nadom da dajući na uvid njihove ocjene, razmišljanja i zaključke omogućujemo stvaranje jasnije slike o stanju dramsko-scenskog školskog stvaralaštva. Donosimo i nekoliko pisama sudionika koja upućuju na probleme, ali i nude neke korisne prijedloge za poboljšanje Lidrana.

IZVJEŠĆA IZBORNIKA DRŽAVNOG SUSRETA ZA SKUPNE NASTUPE

I. IZBORNO PODRUČJE (ZAGREBAČKA, KRAPINSKO-ZAGORSKA, VARAŽDINSKA I MEĐIMURSKA ŽUPANIJA)

Izbornik: dr. Stjepan Pepelnjak, profesor, Zagreb

Skupni nastupi učenika osnovnih i srednjih škola održani su u Kumrovcu, Zaprešiću, Varaždinu, Prelogu i Čakovcu. Odigrana je ukupno 81 predstava (osnovne škole 60, srednje škole 21). Osnovnoškolska ostvarenja su u prosjeku svojom idejnošću, pristupom zadatku, kreativnošću, jasnoćom poruke, pa i korištenjem izražajnih scenskih sredstava te kvalitetom nadmašila srednjoškolske prikaze.

Tekstovi su tematski raznovrsni i (uglavnom) pedagoški dobro odabrani i primjereni uzrastu djece. Većina tekstova autorizirana je od strane voditelja ili kao grupni dječji radovi, dok je manji broj njih obrada literarnih predložaka i /ili samih predstava pisanih za djecu. Sama ova činjenica gledano globalno pokazuje visok stupanj kreativnosti voditelja kao i vladanje estetskim kriterijima scenskog izraza.

Srednjoškolske predstave su pretežito temeljene na prepoznavanju crno-bijelog svijeta, kaosa, samouvjerenosti, sa rijetkim naznakama optimizma ili još rijedim satiričkim žalcem i kreativnim pokušajem naznake vapaja za svjetлом. Na taj način stječe se dojam da se gledala jedna srednjoškolska predstava rasčlanjena na fragmente prema potrebama i ukusu izvodača u sličnim crnim kostimima u kojima prevladava znak otudenosti, agresije, fizičkih i emocionalnih rastrganosti i kaosa. No unatoč rijedih propusta

ukupan je dojam da su susreti bili motivirajuća edukativna i kreativna škola. Brojna ostvarenja izvedena su na zavidnoj razini, a isto toliko ima i dobrih učitelja-pedagoga, "sijača" ljubavi za kazališno i kulturno stvaralaštvo uopće. Opći nedostatak u svim županijama jest nedostatna briga za čistoču jezika, izgovor i akcentološku autentičnost koja je često zapuštena na račun idejnosti i rješavanja vizualizacije scenskih rješenja.

Dakako da i ovdje ima početnika, kojima u ukupnom umjetničkom pristupu nedostaje čistoča scenskog izraza. No propusta se moglo naći i u organizaciji susreta ali i u održavanju okruglih stolova i razgovora o videnim predstavama. Analize stručnog povjerenstva bile su također različite, u rasponu od temeljitih, argumentiranih i poučnih analiza do formalnog izvješća o prijedlozima predstava za državni susret.

SUSRET KRAPINSKO-ZAGORSKE ŽUPANIJE

Kumrovec, 23. ožujka 2001.

Susret je održan u Znanstveno-studijskom centru Kumrovec. Ukupno je izvedeno 15 osnovnoškolskih i 6 srednješkolskih predstava.

Osnovne škole

Zanimljivost izvedbi osnovnih škola je u obradama vlastitih scenarija na aktualne teme u kojima je etnološki kolorit bio najuvjerljiviji i pružao je dječju uvjerljivost i razigranost po načelu naslova jedne od predstava - "za spomenik je sve

dobre". Neke od predstava unijele su svježinu u funkcionalnosti posve uvjerljivih minijatura scenografije koja je uz veličinu izvodača imala zanimljivu vizualnu disproporciju. Naznake jasnih poruka iščitavale su se i u dobro uvježbanom višeglasju (recital) kao i u čistom kajkavskom fonemu. No ipak pretežito se osjeća nedostatak djeće prirodnosti i razigranosti u karakterizaciji likova koje tumače djeca, pa ponekad i primjerenosti i /ili kostimografskoj djelatnosti. Također su uočeni nerazumljivi odnosi glumaca na sceni (mizanscen), govorenje teksta bez osobnog angažiranja, opterećenje scene likovnim i scenografskim uz istodobni nedostatak žara igre.

Za državni susret predložene su predstave:

OŠ Veliko Trgovišće, KOLIKO JE SATI, voditeljica: Nevenka Šoštarić.

Predstava je domišljena, s naznakama dobre glumstvenosti, neposrednosti i čistoće u funkcionalnoj primjeni rekvizita. Odnos glavne i paralelne radnje bilo bi dobro domisliti obogaćenjem improvizacije.

OŠ K.Š.Đalski, Zabok, JA POSIJAH LAN, dječji uradak, lutkarska igra, voditeljice: Ljiljana Mokrovčak i Ana Ladišić.

Zanimljiv pokušaj objedinjenja neartikulativne komunikacije do upotrebe lutke - žabe, rada, šaš. Dobra igra i dobra zamisao. Popraviti elemente zamrzнуте slike (unutarnja drama) koju treba povezati sa animacijom lutaka i dogadanjima uz odnose pauka-žabe i rode.

Srednje škole

Srednjoškolci su izveli 6 predstava temeljenih na iščitavanju i adaptacijama poznatih autora (R.Marinković, E. Ionesca), tekstova svojih voditelja te scenarija koje su sami osmislimi. Njihovi napori bili su usmjereni ka dramaturškoj, kostimografskoj individualnosti, inventivnosti plesne koreografije, dok je u govoru redovito nedostajalo jasnoće i razumljivosti.

Za državni susret predložena je predstava:

Srednja škola, Oroslavje, TRI SESTRE, voditeljica: Barica Gradiški.

Predstava je radena kao grupni učenički rad prema A.P. Čehovu, sa slobodnom misaonom razigranošću, dobrom igrom, parodijskim odnosima prema unutarnjem i vanjskom svijetu, refleksija stvarnosti u luku od imaginarnog, smisaonog do apsurdnog.

SUSRET ZAGREBAČKE ŽUPANIJE

Zaprešić, 27. ožujka 2001.

U prikladnom kazališnom ambijentu doma kulture u Zaprešiću izvedeno je 18 dramskih i lutkarskih predstava. Uz male korekcije u slijedu izvedbi samostalnih nastupa i skupnih nastupa srednjih škola koji su u početku bili zamišljeni kao istodobna dogadanja ipak sam sve uspio odgledati. Susreti su odisali svečanošću od samog otvorenja do razgovora o održanim predstavama Susreta.

Rad sa učenicima osnovnih škola u osnovi bio je na razini dobre idejnosti u većini predstava sa više ili manje postignutom uvjerljivošću i uigranosti tijekom izvođenja predstave. Nedostatak opće scenske energije ugušio je relativno visoku kreativnu raznolikost u većine izvedenih predstava.

Za državni susret predložene su sljedeće predstave:

Osnovne škole

OŠ Šćitarjevo, Nada Iveljić, SUPER JEŽ, voditeljice: Marija Cundeković i Mirjana Marinčević.

Zanimljiva, inventivna, spontana i prirodna igra ježića, u dobroj mizansenskoj razigranosti djece, predstava odiše svježinom i u cijelovitom dojmu predstavlja primjeran pedagoški i kreativan rad s djecom.

OŠ Gradec, Željka Horvat-Vukelja, PLAVI KUKURUZ, voditeljica: Nada Lepotinec.

Orginalna aktualizacija problema ekologije kroz originalan i funkcionalan kostim, zanimljiv pristup u figuraciji "živih lutki". Završna poruka o pomirbi s "uljezom" bila bi zanimljivija da se distancira od ravnodušnosti "kajkavskog mentaliteta".

OŠ Ljube Babića, Jastrebarsko, KAKO SE SNIMA FILM U HOLYWOODU, učenički rad, voditeljica: Edita Jurjević

Uz dobru glumu i njihovo distanciranje od preopterećenosti lažnog filmskog svijeta, satirička stilска vježba na različitim glumačkim zadacima o istom, otvara mogućnost izvodačima za radost igre. Parodija je igrana dosljedno improvizacijskim dosjetkama s jasnim naznakama o filmskoj irealnosti.

Srednje škole

Na susretu srednjih škola sudjelovalo je 6 škola. Uvjeti za izvođenje i samostalnih i skupnih nastupa u prostoru sportske dvorane, sa scenom ispred ostakljenog zida, uz neprimjerenu akustiku u velikom prostoru "hladnog odjeka", nisu omogućili postizanje adekvatne atmosfere i cijeloviti prijenos svojih napora do gledaoca. Predstave su bile sa naznakama eksperimentalnog, "ovijene u crne kostime", formiranje osobnosti pod utjecajem mase, ispjovjedaonice, droga, pljačka i sl., sa nerazumljivim scenskim govorom.

Za državni susret predložena je sljedeća predstava:

SŠ Ivan Švear, Ivanić Grad, Raymond Queneau, STILSKE VJEŽBE, voditeljica: Ksenija Pavlović.

Pristup u ideji i scenskoj postavi najuvjerljivije glumački govor, sveže artikulira idejna rješenja i naglašava karakterizaciju likova iz prepoznatljivih životnih situacija.

SUSRET VARAŽDINSKE ŽUPANIJE

Varaždin, 28. ožujka 2001.

Susret je održan u dvorani kazališta u Varaždinu. Izvedeno je 19 scenskih igara osnovnih škola. Bilo je vrlo dobro osmišljenih izvedbi nadahnutih orginalnošću i ljepotom kako na književnom tako i na kajkavskom jeziku (gdje je bila potpunija uvjerljivost). Bilo je i razdragane igre u nečitatvorenosti ekspresije prave djeće iskrenosti. No, dio razgovora (okruglog stol) održan je u vrlo nepovoljnem ozračju s odredenim prigovorima na izbor presudbenog povjerenstva, premda su se svi složili s činjenicom da su oni koji najbolje rade s djecom ujedno i najkompetentniji u prosudbi.

Za državni susret predložene su sljedeće predstave:

Osnovne škole

OŠ Vladimir Nazor, Sveti Ilija, Luka Paljetak, B.AJK.i O ŽAPCU, voditeljica: Andelka Rihtarić.

Igra je gradena na zvučnim dinamikama neartikuliranog govora, simbolizmu fizičke igre žaba s onomatopejskim prizvukom bare. Idejna razrada poruke u primjeni čiste glasovne i fizičke igre djece, kao temeljnog kazališnog znaka, uspješno je primjenjena.

OŠ Sracinec, JOŽEK JE BIL V ŠKOLI, voditeljica: Ružica Mudri.

Rasimirana prirodnost dječje igre i kao fragment kazališne atmosfere i kao vladanje nenametljivom, a ipak do kraja kontroliranom dinamikom i izražajnošću na varijanti kajkavskog jezika, daje predstavi kako pedagošku tako i estetsku zanimljivost.

Srednje škole

U Varaždinu je izvedena samo jedna predstava srednjih škola, koja se nametala samosvješću, pretencioznošću i ozračjem avangarnog "obračuna" korištenjem različitih scenskih elemenata. Ovi predznaci stvorili su i u razgovorima o predstavi gotovo sličnu atmosferu nesvesne umišljenosti koja je - bezrazložno i ničim izazvana - bila problematizirana od strane nazočnog ravnatelja škole koji nije video ni jednu, pa ni ovu predstavu, i voditeljice koja je i prije izricanja bilo kojeg pitanja o njihovoj predstavi podržavala osvještenu energiju glumaca, odnosno samog autora predstave. Naime njihove upadice bezrazložno i neosnovano uplele su se u razgovore o predstavama osnovnih škola, a u kontekstu u kojem je poredno bila izrečena misao (oba povjerenstva) o glumatanjima u recitaciji i govornoj nerazumljivosti na sceni. Smatram da ovakav (ne pedagoški) i neprimjeren odnos stvara loše ozračje za očekivan kulturalni dijalog.

Za državni susret predložena je predstava:

Dramska družina "Theatron", Gimnazija, Varaždin, Bojan Mucko, RASPRAVA O SMISLU ŽIVOTA ILI ZAŠTO PANDE PLAĆU, voditeljica: Bojana Barlek.

Filozofski traktat o naslovljenoj temi pred karikiranim bezizražajnim licima prosudbenog povjerenstva uz simboličnu izmjenu govornika ispred govornice sa znakom pande, koristi elemente fizičkog teatra apsurda. Dinamika igre i mizanscenski odnosi daju dobru atmosferu igre. Razina kreativnosti i uporaba scenskog znaka za prikaz filozofskih stavova "besmisla" ima zadovoljavajuće osobnosti grupe koja se založila za formu nekonvencionalne komunikacije i traženja izlaza iz začaranog kruga kaosa.

SUSRET MEĐIMURSKE ŽUPANIJE

Prelog, 30. ožujka i Čakovec, 31. ožujka 2001.

Predstave srednjih škola (9) održane su u Prelogu, a osnovnih škola (9) u Čakovcu, u ozračju primjernih svečanosti stvaralaštva mladih. Organizaciono i po ozbilnosti kojom su provedeni ovi susreti, kao i po broju vrlo dobro ostvarenih skupnih predstava, ova regija pokazuje štovanje kazališnog izričaja, gdje ljubav za kazalište tradicijski predstavlja visoki stupanj odgojno kreativne svijesti.

Srednje škole

Susreti su održani u novouređenoj dvorani doma kulture koja pruža zadovoljavajuće pretpostavke za izvođenje kazališnih predstava.

Srednjoškolci su se i ovdje tematski bavili pitanjima egzistencije sa izraženim obratima brzih TV spotovskih sekvencijskih izmjenama dramaturških obrata. Bila je izražena tendencija davanja odgovora na aktualne teme: egzistencije, zdravlja i pitanja savijesti u kaosu, koje svaka predstava rješava na svoj način s više ili manje uvjerljivim odabirom načina igre.

Za državni susret predložene su sljedeće predstave:

Gimnazija Čakovec Matija Jančec, MOJA BRBLJAVA, voditeljica: Sandra Breka.

Predstava na zanimljiv, dramaturški precizan i u igri angažiran način daje uvjerljiv pokušaj suprostavljanja

događanja u emotivnom kaosu. Igra odiše mладenačkim šarmom i zanimljivim obratima koji svježe korespondiraju sa zbiljom vremena koju idejno sa dozom ironije svode na zajednički nazivnik bitka prolaznosti.

Graditeljska škola, Čakovec, Prema tekstovima Nikole Pavića, OMNIBUS - TEBI NAJDRAKŠA, voditeljica: Emilia Kovač, prof.

Ritmička govorna stilizacija kajkavskog poetike sa decentnom naznakom govora tijela, estetski rasimiranim višegljasjem - gdje je meni lepše kej je meni drakše? Predstava - recital, odiše cjelevitošću pregnantne izvedbe svjesno proživljene kontroliranosti u stvaranju ugodajne atmosfere.

Osnovne škole

Susret je održan u dvorani Centra za kulturu, u vrlo ugodnoj atmosferi prepunog gledališta, koje je pokazivalo povoljan odnos prema izvodačima. Raspored individualnih i skupnih izvedbi bio je dobro raspoređen. Raspon ostvarenih izvedbi bio je šarolik, ali ipak sa predominantno pozitivnim kreativnim predznakom.

Za državni susret predložene su sljedeće predstave:

OŠ Selnica - PŠ Zebanec, Rad družine, MLINAR, voditeljica: Roberta Barat

Zanimljiv dramaturški predložak koji dopušta stilске izražajnosti djece u igri onomatopejskom uporabom zvukova mlini, potoka, mlinara i presudnog pokretača života - sunca. Kreativna igra na dobro odmijerenom zadatku pokreta i glasa, otkriva kako pedagoški tako i estetski doživljaj u dječjoj radosti igre.

OŠ Vladimira Nazora - Pribislavec, Lj.D. Jovanović, LJUŠČARA, voditeljica: Višnja Ivačić.

Zanimljiva dječja izvedba u kojoj se djeca igraju uz primjereni i funkcionalno izjednačenu ulogu zajedništva u seoskoj sličici u prigodi ljuštenja kukuruza. Jednostavnost rekvizita i scenografije omogućuje djeci spontanost, prirodnost i neposrednost. Na taj način ostvaruju potpunost u direktnoj i indirektnoj komunikaciji s publikom u prijenosu poruke - svatko je za nešto i u nečemu koristan.

ZAKLJUČAK

Lidrano 2001. u svojem dramskom izrazu na I. izbornom području odlikuje se brojnošću scenske produkcije, pedagoškom primjerenosću u radu s djecom, raznolikošću tema, scenske izražajnosti i kreativnošću.

Među nedostacima u izvedbama primjećuje se zanemarivanje jezične i gorovne čistoće (akcenti, artikulacija), karakterizacije likova koje djeca igraju, unošenje radosti igre i optimizma u odabiru poruke (pogotovo u radu s učenicima srednjih škola) i njegovanje lutkarskog izraza koji je relativno rijedak kao forma. U vezi s ovim napomenama trebalo bi provoditi odgovarajuće seminare za voditelje dramskih sekcija u školama.

Za državni susret Lidrano 2001. predlažem sljedeće predstave:

Osnovne škole

OŠ Ksavera Šandora Đalskog, Zabok, učenički rad, JA POSIJAH LAN, voditeljice: Ljiljana Mokrovčak i Ana Ladišić

OŠ Šćitarjevo, Nada Iveljić, SUPER JEŽ, voditeljice: Marija Cundeković i Mirjana Marinčević

OŠ Vladimir Nazor, Sveti Ilij, Luko Paljetak, BAJKA O ŽAPCU, voditeljica: Andelka Rihtarić

OŠ Selnica - PŠ Zebanec, Rad družine, MLINAR, voditeljica: Roberta Barat

Srednje škole

*Gimnazija, Čakovec, Matija Jančec MOJA
BRBLJIVA, voditeljica: Sandra Breka
SŠ Ivan Švear, Raymond Queneau, STILSKE
VIJEŽBE, voditeljica: Ksenija Pavlović*

II. IZBORNO PODRUČJE (KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA, BJELOVARSKO-BILOGORSKA I VIROVITIČKO-PODRAVSKA ŽUPANIJA)

Izbornik: Nebojša Borojević, dramski umjetnik, Sisak

Budući da sam prvi puta u ovoj ulozi krajem ožujka proveo izuzetno lijepo trenutke ispunjene nepresušnom kreativnošću mladih ljudi i njihovih voditeljica i voditelja. te se u više nego ugodnoj atmosferi podsjetio dana kada sam i sam nastupao na sličnim susretima. htio bih na početku izvješća zahvaliti svima koji su susrete organizirali, sproveli, pripremili nastupe i izveli ih, a isto tako i kolegicama i kolegama koji su zajedno sa mnom prosudivali bogatstvo videnog. Svi su susreti održani u primjerenim dvoranama, vrlo dobre i odlične organizacije, a većih propusta nije bilo.

Općeniti je dojam malo pretjerana natjecateljska atmosfera među pojedinim voditeljima koja je uspješno ublažena detaljnim razgovorima o videnom. Ono što razlikuje pojedine županije jest ispremješanost ili odvojenost srednjoškolaca od osnovnoškolaca, o čemu ću detaljnije u nastavku. Da bismo ublažili razliku između skupina odnosno pojedinaca koji su predloženi i onih koji nisu, a kvalitetom se gotovo ne razlikuju, izdvajali smo i na taj način pohvaljivali još poneko ostvarenje osim predloženih, što smatram dobrim postupkom i preporukom i za sljedeće godine.

Sljedeće zapažanje tiče se stručnog praćenja i procjenjivanja kako na županijskoj tako još i više na nižim razinama Lidorana. Nedostatak stručnih prosuditelja je opća pojava i tiče se čitavog sustava Lidorana. Tako se dešava da voditeljice slijede upute članova komisije koje su neki put neprimjerene i neestetske, te se na taj način uz nemiruju voditelji i stvara dodatna napetost. Gotovo svi vape za stručnim seminarima, naročito vezanima uz susrete. Ilustrativan je primjer Koprivničko-križevačke županije u kojoj je, tek nakon žalbe jedne voditeljice, njena učenica s pojedinačnim nastupom uspjela doći na županijski susret, a da je pritom na njemu ukupno bilo samo pet pojedinačnih nastupa. Osim toga, videna izvedba na županijskom susretu kvalitetom je bila na gotovo istoj razini kao i predložena za Lidorano. Tako se moglo dogoditi da ode na državni Lidorano, što kvalitetom svakako i zaslužuje, a da ne dode na županijski susret. O tim i sličnim problemima govorili smo na okruglim stolovima, obrazlažući iscrpno svaki viđeni nastup, dajući mu dužnu pozornost. A sada o svakom županijskom susretu posebno.

SUSRET ŽUPANLJE KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKE, Križevci, 28. ožujka 2001.

Susret je izuzetno kvalitetno i srdačno organizirala OŠ Vladimira Nazora iz Križevaca. Budući da škola već ima iskustva u organizaciji, sve je prošlo u savršenom redu. Zamjerka se jedino tiče redoslijeda programa prema kojem su objavljene odluke povjerenstva prije okruglog stola, na što u kasnijim susretima nisam pristao. Puno je lakše razgovarati prije čitanja izvješća. Dodatna poteškoća je bila i vezanost nekih voditeljica prijevozom s nekim drugim skupinama tako da je razgovor, iako ugodan, bio malo ubrzан. Program je održan u dvorani Hrvatskog doma i šteta što organizatori nisu upozorili gledatelje da ugasc mobiteli, tako da su nastupi nekoliko puta remećeni zvonom mobitela, a u jednom trenutku

i dužim razgovorom navodno jedne od ravnateljica jedne srednje škole. Vidjeli smo 13 pojedinačnih i 11 skupnih nastupa osnovaca, te 6 pojedinačnih i samo 2 skupna nastupa srednjoškolaca. U sklopu istog programa pročitani su i najuspješniji literarni i novinarski ostvaraji.

Okrugli stol održan je u školi-domaćinu u ozračju razumijevanja i povjerenja. Prosudbeno povjerenstvo za dramsko-scensko stvaralaštvo radilo je usuglašeno i učinkovito, a sve su odluke donesene jednoglasno. Što se kakvoće viđenih nastupa tiče, valja reći da se osjeća potreba za seminarima.

Posebno ističem izuzetan rad i odličnu realizaciju sve tri lutkarske igre, koje bi mogle biti izvrstan primjer svim školama kako napraviti zanimljivu predstavu, koristeći djecu kao stvaraoca u punom smislu te riječi. U dramsko-scenskom radu, iako se radi marljivo i predano, uočljivi su brojni problemi koji nastaju prije svega iz neiskustva.

Za državni susret predloženi su sljedeći skupni ostvaraji:

Osnovne škole

Recitatorska grupa OŠ Legrad – PŠ Izidora Rižnara, Delekovac, Prema priči Davora Slamiga pripremio Mladen Levak, ČUDOVITJE ILI KAK SO PROHODALI ON I ONA, voditeljica Mira Kehet.

Lutkarska grupa "Petrica" OŠ Vladimira Nazora, Križevci, Jadranka Čunčić Bandov, ŠUMA SPAVA, voditeljica: Tomislava Topolovec.

Srednje škole

Dramska družina SŠ Ivana Seljanca, Križevci, Skupina pjesnika 20. st.: ČUJEM ČOVJEKA, voditeljica: Jelena Vlaić

ŽUPANIJA VIROVITIČKO-PODRAVSKA, Slatina, 29. ožujka 2001.

Susret je održan u dvorani Hrvatskog doma, odnosno Pučkog učilišta uz publiku koju su predstavljali sami izvođači i voditelji. Susret su kvalitetno i s puno želje i htijenja organizirale OŠ Eugena Kumičića i SŠ Marka Marulića iz Slatinc. Susreti osnovnih škola održani su odvojeno od srednjih.

Ukupno sam video 8 osnovnoškolskih predstava i samo 1 srednjoškolski recital. Pojedinaca je bilo 11 iz OŠ i 6 iz SŠ. Nastupe osnovnoškolaca i srednjoškolaca pratila su zasebna povjerenstva čiji sam član bio i ja i s kojima sam suradivao odlično, tako da su sve odluke donesene potpuno jednoglasno. Razgovori su održani po završetku programa, odvojeno za OŠ i SŠ, a ovom zadnjem nazočili su svi srednjoškolci, izvođači programa.

Predstave osnovnoškolaca su ujednačene, ali bez velikih ostvaraja. Zamjetan je veliki trud voditeljica, upotrebljavaju se svi dostupni scenski efekti. Scenografija, a naročito kostimi u nekoliko predstava su zanimljivo, maštovito, jednostavno i primjereni riješeni.

U srednjoškolskom dramskom stvaralaštvu stanje je izuzetno slabo, jer je jedini skupni nastup ustvari niz pojedinačnih recitacija, tako da ne možemo niti govoriti o skupnim ostvarajima. Stoga niti taj jedini skupni nastup nije predložen za državni susret.

Na dan susreta izišao je Zbornik literarnih i novinarskih radova učenika osnovnih i srednjih škola Virovitičko-podravske županije, s popisom svih sudionika uključujući i dramsko-scenske. Kako dosad nisam bio navikao na takav odnos prema učeničkom stvaralaštvu, ovo smatram pothvatom zavidne kakvoće za koji nemam dovoljno pohvala.

IZBORNICKOV PRIJEDLOG PREDSTAVA ZA DRŽAVNI SUSRET

Osnovne škole

Dramska družina OŠ I. G. Kovačića, Gornje Bazje, Jadranka Čunčić Bandov, ZALJUBLJENI ŽABAC, voditeljica: Draženka Vernik

Scenska družina OŠ E. Kumičića, Slatina, Ivan Ernoić, ĐAĆIĆ PRVAŠIĆ

SUSRET ŽUPANIJE BJELOVARSKO-BILOGORSKE, Daruvar 30. ožujka 2001.

Susret osnovnih i srednjih škola u dvorani Češkog doma savršeno, toplo i s osjećajem za vrijeme organizirala je Češka osnovna škola Jana Amosa Kamenskog iz Daruvara. Dvorana je dimenzijama i akustikom vrlo pogodna za ovakve nastupe, no šteta je da u njoj nije moguće zamračenje. Unatoč tome, sve je teklo besprijekorno uz jedan veliki prijedlog budućim organizatorima: nastojte, možda uz neke dodatne stanke, uskladiti nastupe tako da izvodači (osnovnoškolci) ipak gledaju jedni druge, što ovaj puta nije bio slučaj. Jako je bitno da ovaj kvalitetni program vide oni kojima je namijenjen i koji se bave istom vrstom stvaralaštva.

Opći je dojam bogatstvo i raznovrsnost ponude srednjoškolskih skupnih ostvaraja. originalnost osnovnoškolskih izričaja, i dramskog i lutkarskog, ali iznenadujuća prosječnost u pojedinačnim scenskim nastupima, tako da toplo preporučujem seminar za voditelje recitatorskih skupina, što su kao potrebu navlci i brojni voditelji u ovoj, kao i u ostalim dvijema županijama.

Nastupilo je 11 pojedinaca i 10 skupina osnovnih škola, te 8 pojedinaca i 5 skupina srednjoškolaca. Nastupe jednih i drugih pratilo je isto povjerenstvo (čiji sam član bio i ja) i s kojim sam suradivao odlično, tako da su sve odluke donesene potpuno jednoglasno. Nakon susreta održan je okrugli stol na kojem smo kroz razgovor analizirali videne ostvaraje osvrnuvši se i na poteškoće koje pri radu imaju pojedinci voditelji.

Izvodači kao i publika s velikom su pažnjom sudjelovali naročito u srednjoškolskom programu, tako da je stvorena izuzetno pozitivna i opuštena atmosfera. Očito je da medusobna motivacija uzrokuje pojavu većeg broja, uglavnom brojčano velikih, srednjoškolskih dramskih skupina koje traže svoj put i način izražavanja.

Dramsko-scensko stvaralaštvo u osnovnim školama ove županije raznovrsno je, originalno, a u lutkarskom izrazu više nego zavidne kakvoće. Nažalost u većem broju ostvaraja očite su poteškoće u scenskom govoru, tako da bi tome trebalo posvetiti veću pozornost. Prosudbeno povjerenstvo radilo je potpuno usuglašeno i predložilo sljedeće predstave za izbor na državni susret:

Osnovne škole

Lutkarska družina Češke osnovne škole Jana Amosa Komenskog, Daruvar, Jiri Začek, ČERT A KAĆA, voditeljica: Jitka Stanja

Skupina Plamak I. osnovne škole, Bjelovar, Stjepo Mijović Kočan, BJEŽ IZ SKUTA BAKINOGA, voditelj: Ivan Pinter

Srednje škole

Dramska družina SŠ Bartola Kašića, Grubišno Polje, Damir Vojvodić i Ivan Novak, TOK-ŠOU ALBERTA KOKOŠKE, voditelj: Ivan Novak

U stilu putujućih lutkarskih kazališnih družina, učenici viših razreda koriste marionete i svoje tijelo kao jedno. Prelazeći iz lika u lik maštovit, nadahnuto, izuzetno slobodno i otvoreno, ostvaruju zanimljivu i duhovitu priču. Način uporabe lutaka kao i korištenje scene nesputani su i prirodni. Predložili smo dodatni rad s "pripovjedačem" kako bi predstava bila još čišća i doradnija.

Recitatorska grupa OŠ Legrad – PŠ Izidora Rižnara, Đelekovec, Prema priči Davora Slamiga pripremio Mladen Levak, ČUDOVITÉ ILI KAK SO PROHODALI ON I ONA, voditeljica: Mira Kebet

Na "beckettovskoj" sceni ispod izvrsno stiliziranog drveta, dvoje mlađih zavodi jedno drugo na duhovit i spontan način. Predstava nema točno trajanje jer razigrani glumci improviziraju vješto, spontano i duhovito. Jedna od najboljih "glumačkih" predstava videna u ovoj izbornoj jedinici ima samo jednu opasnost, a to je da u razigranosti prijeđe u privatno, što se u ovoj izvedbi nije dogodilo. Zapanjuje razigranost i glumstvenost obadvoje mlađih glumaca.

Skupina Plamak I. osnovne škole, Bjelovar, Stjepo Mijović Kočan, BJEŽ IZ SKUTA BAKINOGA, voditelj: Ivan Pinter

Bez scenskih rekvizita, scenografije i kostima šestoro učenika u ludom tempu osvajaju scenu. Iako je predstava savršeno stilizirana, niti u jednom trenutku mlađe izvođačice ne upadaju u zamku klišeja niti neprirodnosti. Ostaju prirodne i razigrane, vedre i nasmiješene u jednom preciznom i "na dah" izvedenom prikazu poezije kakav bi svakako mogao biti primjerom svima.

Srednje škole

Dramska družina SŠ Bartola Kašića, Grubišno Polje, Damir Vojvodić i Ivan Novak, TOK-ŠOU ALBERTA KOKOŠKE, voditelj: Ivan Novak

Stvorivši sami ovaj duhoviti i aktualan, angažiran tekst, mlađi Grubišnopoljci pokazali su na sceni sve ono što bi trebalo biti mjera mlađih scenskih skupina: razigranost, glumstvenost, spontanost, duhovitost, nepretencioznost, kritičnost i prirodnost. Na taj su način osvojili i publiku i povjerenstvo. Aktualnost predstave primjenjiva je na sve sredine, pa time i još snažnija. Uz zamjerke pretjeranoj afektaciji kod jednog lika ova predstava zaslужuje manju turneju i po ostalim mjestima ovog izbornog područja, kao poticaj srednjoškolcima da sami iz svog materijala mogu napraviti suvislo i doradeno, a istovremeno razigrano kazališno djelo.

III. IZBORNO PODRUČJE (SISAČKO – MOSLAVAČKA I KARLOVAČKA ŽUPANIJA)

Izbornik: Branko Sviben, redatelj, Zagreb

U svojstvu izbornika za Državni susret LIDRANO 2001 odgledao sam u cijelosti županijske susrete, u Vojniću za Karlovačku, a u Petrinji za Sisačko-moslavačku županiju. U Vojniću je susret odlično organiziran. Uhodano županijsko povjerenstvo sastavljenod od djelatnika osnovnih škola i županijskog ureda za prosvjetu znalački je i s mnogo entuzijazma obavilo povjerenu zadaču. Vojnić i OŠ Vojnić

predstavili su se kao uzorni domaćini. Susret je tekao opušteno i u izuzetno lijepoj atmosferi.

U Petrinji je bilo manjih organizacijskih i tehničkih propusta koji su, vjerujem, posljedica neiskustva, ali, čini se, i izostanka djelatne pomoći šire zajednice. Nikako ne bih želio da se ovo shvati kao kritika zaista ljubaznog organizatoru, no za dobru organizaciju susreta nisu dovoljni samo trud i dobra volja nekolicine pojedinaca.

S obzirom da sam prvi puta izbornik za ove dvije županije želim iznijeti neke općenite dojmove. U Sisačko-moslavačkoj županiji znatno se bolje radi s dramskim skupinama nego s recitatorima. Premda konačni rezultat nije uvijek cijelovit, djeca su u velikoj većini predstava opuštena i govore logično i razumljivo. Dakako, poteškoće se javljaju kada je tekst pisan u stihovima ili kada zahtijeva malo više "redateljskog" umijeća. Sve je to, zapravo, u granicama očekivanoga i razumljivoga. Recitira se, naprotiv, previše često bez razumijevanja i bez uživljenosti, jednako osnovci i srednjoškolci pa mi se nameće zaključak da bez stručnog ospozobljavanja voditelja neće biti napretka.

Ni u Karlovačkoj županiji stvari ne stoje nimalo bolje kada je riječ o samostalnim nastupima. Skupni nastupi pokazuju dva radikalno suprotna pristupa, a poslijedično i rezultata. Jedan je pristup formalan, kao da se zna kako se radi predstava, i odlikuje ga ogroman trud u izradi kostima i scenografije, upotrebe glazbe, pjevanja, "režije", a rad s djecom je slab, pa je rezultat većinom nelogičan i nerazumljiv govor, neuživljeno igranje, nelogična radnja. U drugoj su skupini predstave, pretežno učenika viših razreda osnovne škole, koje su usmjerene na sadržaj. Često su temeljene na vlastitom tekstu, a ne na gotovom predlošku, tema je bliska učenicima, govor se više-manje angažirano i u svoje ime, kostim, ako je potreban, samo je promišljen izbor svakodnevne odjeće ili nekog detalja, za scenu su dovoljni stolac, stol, da bi se markirao prostor. Rezultat je, premda ne uvijek cijelovita i bespriječno izvedena, u pravilu znatno bolja predstava. I u ovom slučaju, bojim se, neće biti napretka ukoliko izostane stručno usavršavanje voditelja.

Županijska prosudbena povjerenstva predložila su mi sljedeće skupne nastupe za državni susret:

U Petrinji:

Osnovne škole

OŠ Novska, Zvonimir Balog ZELENI MRAVI, voditeljica: Ksenija Lekić

OŠ Petrinja, Pajo Kanižaj, ZDRPRMIPAN, voditeljica: Kata Ljubišić

OŠ Petrinja, Kruger Carsten i Ludwig Volker, MAKSIMILJAN ZVIZDUKALO, voditeljica: Slavica Čunčić

OŠ 22. lipnja Sisak, Sunčana Škrinjarić, PRVA PRIČA O PAJACIMA, voditeljica: Slavka Starović

Srednje škole

Srednja škola Viktorovac (Ugostiteljska i trgovачka škola), POGLEDAJTE NEŠTO VRUĆE, voditeljica: Tanja Vadla

U Vojniću:

Osnovne škole

Prva OŠ Ogulin, Sunčana Škrinjarić, PLESNA HALJINA ŽUTOG MASLAČKA, voditelji: Vesna Vuković, Dejana Ogrizović, Biserka Pavković, Nevenka Cindrić, Dijana Franić, Zdravko Goldner

OŠ Žakanje, Braća Grimm, ZAČARANI PRINC, voditeljica: Andrea Kralovec

OŠ Grabrik, Karlovac, Učenički rad, DAN JEDNE ANE, voditeljica: Darija Begedin

Srednje škole

Gimnazija Karlovac, Zvonimir Balog MALE LJUDETINE (Hrvatske stilске vježbe), voditeljica: Jasenka Staničić

Tri od četiri skupnih nastupa iz osnovnih škola predloženih u Petrinji i barem još dva nastupa pored predloženih u Vojniću, odsakali su od prosjeka pa me novo usvojene brojčane odrednice stavljaju pred nemoguć izbor, premda on ne bi bio lagodan ni prema prošlogodišnjim odrednicama. Svjestan svih teškoća u kojima živimo ne mogu ne misliti da je tako dobivena ušteda znano manja od štete koju činimo, i djeci i nastavnicima i budućnosti LIDRANA. Uz ispriku svima čije bi predstave u boljim prilikama našle svoje mjesto na državnom susretu i svjestan da odluku nije lako opravdati, izabirem za državni susret ove predstave:

Osnovne škole

OŠ 22. lipnja, Sisak, Sunčana Škrinjarić, PRVA PRIČA O PAJACIMA, voditeljica: Slavka Starović

Izuzetno scenski efektno i čisto ispričana priča. U prvom planu dvije male pripovjedačice, u drugom dugačak stol koji služi kao paravan za lutke i za interesantno napravljen likove stanara. Na pravokutnim kartonima veličine poprsja naslikana je odjeća, frizure, kape, a u sredini je rupa za glavu. U trećem planu je visoki paravan koji osim što služi lutkama, na njeg se vješaju slike ili nekakvi detalji od kojih se oni grade i razgraduju, a koje predočavaju prostor radnje. Živa, jednostavna i efektna scenska glazba. Djeca dobro igraju zadane karaktere likova stanara. Male pripovjedačice govore smisleno i razgovjetno. Različiti scenski izrazi u ovoj su predstavi stavljeni u skladan i djelatan suodnos.

OŠ Grabrik, Karlovac, Učenički rad, DAN JEDNE ANE, voditeljica: Darija Begedin

Duhovito u nizu slika ispričana priča o problemima jedne trinaestogodišnjakinje: škola, prijatelji, roditelji... Osmero aktera igra razigrano i sa stavom. Brzo i uigrano prelaze iz slike u sliku. Neke su riješene izvrsno, neke malo slabije, ali u cjelini vrlo dobro. I ova predstava pokazuje da učenici viših razreda osnovne škole najbolje rezultate postižu kada svojim riječima govore o svojim problemima.

Srednje škole

Srednjoškolskih skupina ima znatno manje, a razlike u kvaliteti predstavljenog su zнатне. Županijska povjerenstva predložila su mi po jednu predstavu iz svake županije i ja bih volio da mogu potvrditi njihove prijedloge. Međutim, nove brojčane odrednice dopuštaju izbor samo jedne predstave iz ovog izbornog područja. Srednjoškolske skupine vrlo su rijetka pojava u manjim mjestima i utoliko dragocjenija. Kada učenici, koji gotovo uvijek rade sami, bez pomoći profesora, urade nešto imalo šarmantno, duhovito, pametno, osobno, a ne mogu svoj rad pokazati izvan svoje županije, usporiditi ga sa većim brojem radova svojih vršnjaka jer, eto, nema novca (koliko novca?), onda su to vrlo nemotivirajuće prilike i kako onda možemo očekivati da se pojave ponovno ili zamjerati im bilo što drugo. I premda u ovoj slučaju sam izbor nije tako težak kao u slučaju osnovnih škola, volio bih da mogu postupiti drugačije. Ovako izabirem sljedeću predstavu:

Gimnazija Karlovac, Zvonimir Balog, MALE LJUDETINE (Hrvatske stilске vježbe), voditeljica: Jasenka Staničić

Kad ne bismo znali ništa drugo o ovom tekstu, već i podnaslov sugerira da njegovo scensko izvođenje zahtijeva

dobre glumce. Radosno mogu reći da se tri djevojke i jedan momak odlično nose sa zadatkom. Jednostavna, nepretenciozna predstava, teče glatko, prelazi iz priče u priču motivirano, a nadasve osvaja vrlo dobrim i duhovitim igranjem.

IV. IZBORNO PODRUČJE (LIČKO-SENJSKA, PRIMORSKO-GORANSKA I ISTARSKA ŽUPANIJA)

*Izbornica: Zrinka Kolak-Fabijan, dramska glumica, Rijeka
SUSRET LIČKO-SENJSKE ŽUPANIJE*

Susret je održan u Korenici. Organizator je bila Osnovna škola Franjo Tudman. U kontaktu sam ravnatelju dala iscrpne upute o izgledu i tijeku susreta, što je gospodin Jure Vuković u cijelosti ispoštovao te je organizacija i dignitet susreta bio na zavidnoj razini, u skladu s mogućnostima.

Susret je pokazao u "duhu" značajno ozdravljenje. Ovo ističem s razloga što se unatrag dvije-tri godine moglo vidjeti djecu izrazito hendikepiranu ratnim posljedicama (tihi, introvertirani, spuštenog pogleda, nesigurni i nezainteresirani za bilo kakav kreativni uzlet). Ovaj susret je pokazao značajan napredak i veći pomak u odnosu na ostale županije. Dijelom pomlađeni voditeljski kadar pokazao je tematski interes prema pitanjima mlađih, a pokušaji odmaka od dosadašnjeg pristupa Lidranu su obećavajući. Lika se otvorila utjecajima, ali nophodna joj je stručna pomoć kroz seminar, što bi bio dodatni poticaj i ohrabrenje.

Od grupnih nastupa osnovnih škola izbornici je predloženo:

OŠ Udbina, Marija Barać, LIČKO PRELO, voditeljica: Marija Barać

Srednje škole bile su zastupljene samo s pojedinačnim nastupima.

SUSRET PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE

Susret je bio u Rijeci, a domaćin je, kao i ranijih godina, bila Osnovna škola Brajda. Organizacija, svečani program otvaranja, pozdravni govor – dakle cjelina županijskog susreta - bila je na uobičajeno visokoj razini. Promjena je nastala u redovima prosudbenog povjerenstva na zahtjev dijela voditelja srednjih škola. Iako smatram raniji sastav izuzetno kvalitetnim, dopuštam određeni zamor i podržavam želju za promjenama. Smatram čak korisnim godišnje mijenjati predstavnike škola kako bi se što veći broj voditelja našao u prilici vrednovati rad vlastitih kolega i učenika. Moguće bi tada principom "vlastite kože" bolje shvatili težinu zadatka prosudbe.

Osnovne škole su standardno zastupljene, vrijedne i aktivne, ali su rukopisi voditelja godinama prepoznatljivi, pa je razina ista i bez iznenadenja. Unatoč održanim seminarima, koji su za voditelje od neprocjenjivog značaja, još uvijek se iskazuje potreba za dodatnom edukacijom pa ovim putem ističem važnost stalne stručne pomoći voditeljima. U cjelini susreta izrazito su se nametnuli po odazivu, brojnosti i kvaliteti grupni nastupi srednjih škola. Nažalost, ne mogu objasniti tako golem skok u odnosu na proteklu godinu i velika je šteta što su brojčane odrednice za državni susret smanjene kada odaziv i kvaliteta ponude raste. Za očekivati je da se moguće tenzije sruče na izbornika.

Županijsko povjerenstvo predložilo je izbornici sljedeće grupne nastupcje:

Osnovne škole

OŠ San Nicolo, Rijeka, MAMA

ANA

OŠ Dr. Branimira Markovića, Ravna Gora, IVO I

O.K.

OŠ Ivana Rabljanina, Rab, IGRAMO SE ŠKOLICE

OŠ Rikarda Katalinića Jeretova, Opatija, PRIČE

Srednje škole

SŠ Ambroza Haračića, Mali Lošinj, DVA

DIFERJENTNA SVITA

Prometna škola, Rijeka, ČITAMO KAMOVA

SUSRET ISTARSKE ŽUPANIJE

Susret je održan u Rovinju. U ovoj godini to je drugi primjer ustupanja organizacije susreta novom domaćinu. Pokazalo se i ovdje da je dobro učiniti promjenu. Animiraju se drugi ljudi, osloboda se dobra energija, nove ideje, širi se potencijal zainteresiranih i polučuje se višestruka korist za Lidrano. OŠ Jurja Dobrile, kao dobar domaćin, primila je sve sudionike u svečano uređenoj školi. Uz riječi dobrodošlice, okrjeput, upoznavanje i predočenje cijelodnevног programa posebno je pozdravljen gost susreta akademik Josip Bratulić. Potom se odlazi u brižno urešeno kazalište gdje se sudionicima obraća ravnateljica škole, gradonačelnik i gospodin Bratulić. Hvale vrijedna novina je velika projekcija na zidu na kojoj se mogu pratiti svi podaci o sudionicima tijekom njihovog iznjenjivanja na pozornici. Time su se izbjegle klasične najave i dobilo se na vremenu. Po završetku programa osnovnih škola organiziran je ručak za sve sudionike i krstarenje brodom za osmoškolce. Prosudba je nastavila rad sa srednjim školama. S obzirom na to da se donekle izašlo iz vremenskih odrednica, susret je završio u 20 sati a okrugli stol iza 22 sata.

Kvaliteta ponuđenih izvedbi bila je na visokoj razini, ali nejasna predodžba potrebnih elemenata koji se vrednuju za Lidrano u završnici je možda razočarala izvodače grupnih nastupa za srednje škole koji su brojim i kvalitetom pokazale izraziti interes. Ili su birali tekst kojim ne mogu izreći vlastiti stav, ili tretiraju generacijski problem ali su u dramaturškom smislu nejasni i neodređeni što im otežava jasnu i koherentnu scensku izvedbu, ili tretiraju kakvo klasično pitanje (dobro i zlo, život i smrt...) u kome se scenski izgube pa ostanu tek na tragu. Svaki od ovih nastupa ima u određenim elementima blistave dosege, ali za cijelovitost nastupa nedostaje im kvalitetnih uputa struke. Zbog toga su dijelovi izvedaba razvučeni, dosadni, nepokriveni, nejasni ili samodopadni. Županijsko povjerenstvo predlaže izbornici grupne nastupe:

Osnovne škole

OŠ Barban, TAKO TO RADE PRIJATELJI

OŠ Joakima Rakovca, Sv. Lovreč, PETEH I

TRUKINJA

OŠ Vladimira Nazora, Pazin, ŠTABEL ČOVIK

OŠ Vladimira Nazora, Rovinj, BURA

Srednje škole

Škola za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu, Pula, SKOĆI

Pazinski kolegij-Klasična gimnazija, KRALJEV I KONJUŠARI

PRIJEDLOZI IZBORNICE

Osnovne škole

Osnovna škola Udbina, Marija Barać, LIČKO PRELO, voditeljica: Marija Barać

Scenska igra nadahnuta je običajima i načinom života rodnoga kraja. Izvodači su u narodnoj nošnji, a svojim nastupom objedinjuju izvornu pjesmu, plecs i riječ. Scenski

nastup im je siguran, otvoren i vedar. Jezik lijep, a scenski govor dobar. Scenska igra ima priču iz života, a režijski je zaokružena i čista.

**OŠ Barban, Učenički rad, TAKO TO RADE
PRIJATELJI, voditeljica: Beti Radola**

Na praznoj pozornici tri dinamične i talentirane devojčice donose poučnu i vedru priču o prijateljstvu. Problem o kojem govore vrlo im je blizak i izlazi iz njih na izuzetno prirođan način, kao da ga upravo stvaraju. Izvedba je slobodna, zanimljiva i poučna.

OŠ Ivana Rabljanina, Rab, Lovre Ševerdija i Helena Fafandel, IGRAMO SE ŠKOLICE, voditeljica: Marija Barić

Učenici petih razreda u ovoj scenskoj igri su nam dočarali vlastiti problem prelaska u peti razred. Prijelaz od jedne učiteljice ka različitim predmetima, učiteljima i učionicama za njih je velika promjena i izazov. Scenska igra pokazuje njihovo snalaženje u novim uvjetima, komentar i kritički odnos prema novonastaloj situaciji. Izvodači su vrlo slobodni, dinamični, spontani i neposredni.

Srednje škole

Prometna škola Rijeka, ČITAMO KAMOVA (Tekst priredila Madlen Zubović), voditeljica: Madlen Zubović

Janko Polić Kamov kao oličenje bunta i krika postao je generacijski izraz mišljenja i stava. Mladići koji izvode ovu scensku igru neobično su zrelo i glumački umješno ušli u tkivo pisca, prezentirajući njegov negdašnji i njihov današnji odnos, stav i problem. Na predlošku novele o smrti sestre tematiziraju pitanja ljubavi i smrti, tame i svjetla, tražeći izlaz. Vrijedno je napomenuti da je njihovo vladanje scenskim prostorom i scenskim govorom prirodno, ostrašeno i uljedeno. Dobar je i odabir glazbene kulise koji je također dvovremen i napokon završni komentar svojstven izrazu današnje generacije.

SŠ Ambroza Haračića Mali Lošinj, Mirjana Komadina i Sandra Maljić, DVA DIFERJENTNA SITTA, voditeljice: Mirjana Komadina i Sandra Maljić

Tema se odnosi na promjene koje donosi turizam. Neminovan, gotovo nasilni utjecaj "velikog svijeta" na tradiciju, običaje i mentalitet mirne i zavorene otočke sredine. Na jednoj je strani narodna nošnja, dijalektalni govor i folklor, a na drugoj raspojasani turisti slobodnih nazora s urbanim govorom. Šarmantnim elementima i duhovitim rješenjima na sceni pratimo proces "uvlačenja" novih ideja, inovacija i životnih stavova u brižno čuvanu i netaknuto baštinu. Tom igrom u vedrom i ležernom tonu iščitava se više i sadržajnije nego se čini u pukom odgledavanju.

ZAVRŠNA RIJEĆ

U IV. izbornom području ova godina donosi vidljivo okretanje i bavljenje dijalektom. Voditelji pokazuju zanimanje za jezik, običaje, folklor i uopće baštinu. Kod srednjih škola zapažen je veći broj nastupa plesnog izraza. Da li su mlađi ostali bez riječi, da li su im riječi nepotrebne ili se u njima ne nalaze? U svakom slučaju odmiču se od riječi kao osnove klasične komunikacije. Godinama prisutna pitanja i dalje se postavljaju a odnose se na otvaranje posebnog prostora za monolog. Predlaže se barem jedno mjesto po izbornom području.

V. IZBORNO PODRUČJE (POŽEŠKO-SLAVONSKA, BRODSKO-POSAVSKA, OSJEČKO-BARANJSKA I VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA)

Izbornik: Vlado Krušić, redatelj i dramski pedagog, Zagreb

U dogovoru s organizatorima odgledao sam sve skupne nastupe osnovnih i srednjih škola prikazane na

županijskim susretima slavonskih županija. Prije osvrta na svaki susret želio bih iznijeti nekoliko općih dojmova.

Prije svega, želim pohvaliti trud, dobru volju i gostoprimstvo svih škola-domaćina čiji su se timovi pobrinuli da svi susreti proteknu u srdačnom ozračju. Uz eventualne manjkavosti do kojih je moglo sasvim neočekivano doći, pažnja koju domaćini iskazuju sudionicima jest ono što se ne zaboravlja i po čemu Ldrano jesu susreti.

Drugo što mi je upalo u oči jest manje lijepa činjenica. Naime, osim skupnih nastupa OŠ Požeško-slavonske županije niti jedan drugi susret nije održan u kazališnoj dvorani, dakle u odgovarajućem scenskom prostoru kakvih ima u svim gradovima gdje su susreti održani. Smatram da je zadaća kako organizatora tako i društvenih struktura zajednice u kojoj se susret održava da osiguraju najreprezentativniji mogući prostor mladim sudionicima Ldrana, jer se time iskazuje poštovaje za njihovu djelatnost i stvaralaštvo i ujedno ih se uključuje u javni kulturni život vlastite županije.

Treće zapažanje tiče se stručnog praćenja i procjenjivanja kako na županijskoj tako još i više na nižim razinama Ldrana. Nedostatak stručnih prosuditelja je opća pojava i tiče se čitavog sustava Ldrana. Međutim, i slavonska iskustva potvrđuju da se pozitivna kretanja mogu očekivati samo tamo gdje se prije Ldrana otvoreno razgovara o problemima prosudbc i gdje se teži stvaranju stručnih timova sastavljenih ne samo od kazališnih profesionalaca nego i od istaknutih školskih voditelja. Nažalost, ne postoji uвijek uskladenost između samih organizacijskih struktura Ldrana kao ni između tih struktura i osvještenih sudionika susreta. Svi ti problemi najviše se osjećaju na okruglim stolovima (ako se održe).

Na kraju i opaska koja po svoj prilici vrijedi za većinu županijskih susreta, a tiče se općenito premalog broja pojedinačnih izvodača. Malo ih je već na razinama nižima od županijske, pa kad uzmemo u obzir da na županijski susret dolaze nakon selekcije (a ni onda ih nema dovoljno za jedan cjelovit program (a to bi bilo otprilike 20-30 izvodača)), onda imamo pravo biti zabrinuti za tu vrstu govornog stvaralaštva u Hrvatskoj. Mislim da je zadaća Središnjeg odbora Ldrana da razmisli o mogućim mjerama i preporukama koje bi valjalo poduzeti radi popravljanja ovakva stanja.

A sad o svakom županijskom susretu posebno.

ŽUPANIJA BRODSKO-POSAVSKA, Slavonski Brod, 22.3.2001.

Susret je s izuzetnim domaćinskim osjećajem i srdačnošću organizirala OŠ Antuna Mihanovića iz Slavonskog Broda. Program je održan u dvorani HIDRE, nažalost lišenoj potrebnih tehničkih uvjeta za kazališne izvedbe. Vidjeli smo 11 pojedinačnih i 6 skupnih nastupa osnovaca, te 1 pojedinačni i 3 skupna nastupa srednjoškolaca. U sklopu istog programa pročitani su i najuspješniji literarni i novinarski ostvaraji, što se, radi učinkovitijeg tijeka susreta, moglo i drugačije napraviti.

Okrugli stol održan je u školi-domaćinu u ozračju razumijevanja i povjerenja. Prosudbeno povjerenstvo za dramsko-scensko stvaralaštvo radilo je usuglašeno i učinkovito. Što se kakvoće viđenih nastupa tiče, valja reći da se osjeća potreba za seminarima, posebice u recitatorstvu. U dramsko-scenskom radu, iako se radi marljivo i predano, uočljivi su brojni problemi koji nastaju iz neiskustva. Postoje i značajne pojedinačne iznimke koje mogu poslužiti kao uzor vrhunskog

stvaralačkog dramskog rada s djecom, no one ne smiju zasjeniti opću sliku stanja koje traži stručnu pomoć. Za državni susret predloženi su sljedeći skupni ostvaraji:

Osnovne škole

OŠ "Mato Lovrak", Nova Gradiška, Greta Barković, SUD, voditeljica: Andrijana Petrović

OŠ "Ante Starčević", Rešetari, Nada Zidar-Bogadi, KOKOŠI KOD FRIZERA, voditelj: Ivan Jukić

OŠ "Bogoslav Šulek", Slavonski Brod, GULIVERU, ZAPLOVIMO BRODOM DO FINOG LILIPUTA, voditelj: Goran Zovko

Srednje škole

Klasična gimnazija i kolegij fra Marijana Lanosovića, Slavonski Brod, Sofoklo, KRALJ EDIP, voditeljica: Irena Krumes-Šimunović

ŽUPANIJA VUKOVARSKO-SRIJEMSKA, Županja, 23.3.2001.

Susret je održan u prostorima županske Gimnazije koja ne raspolaže optimalnim tehničkim uvjetima za scensko nastupanje. Ovdje sam pratilo samo skupne nastupe, jer su radi uštete vremena pojedinačni nastupi održavani u isto vrijeme, a pratilo ih je zasebno povjerenstvo. Ukupno sam vidio 10 osnovnoškolskih i 3 srednjoškolske predstave (2 u izvedbi jedne družine). Pojedinaca je bilo 11 iz OŠ i 4 iz SŠ.

Odmah nakon izvedaba održani su okrugli stolovi, a ja sam sudjelovao u prosudbi skupnih ostvaraja. Naše prosudbeno povjerenstvo radilo je bez većih razmimoilaženja i odluke su, nakon rasprave, u konačnici donesene jedinstveno.

Poznavajući rad osnovnoškolskih skupina iz ove županije imam dojam da neki sjajni dosezi prošlih godina nisu ponovljeni. Ove godine, rekao bih, dominira solidnost dramsko-pedagoškog rada. U radu skoro svih skupina u pojediničnim rješenjima uočljiv je predan i dobar voditeljski rad.

Srednjoškolsko dramsko stvaralaštvo je u nešto drugačijem položaju. Premalo je družina, svega dvije, i to one u vinkovačkoj i županskoj gimnaziji, uvijek aktivne zahvaljujući svojim voditeljima koji potiču autorski odnos učenika prema temi kojom se bave. Koliko je to pozitivno, to je dakako i neki put riskantno, jer se predstave ne rade po ustaljenom receptu, već se s učenicima istražuje, a onda često i luta. Predložio bih razmjenu s osjećkim srednjoškolcima. Zašto? O tome će nešto više reći u izvještaju iz Osijeka.

Prosudbeno povjerenstvo za skupne ostvaraje predložilo je sljedeće nastupe za državni susret:

Osnovne škole

OŠ "Matija Gubec", Jarmina, Jelka Šaran i učenici, VELIKI I MALI, voditeljica: Jelka Šaran

OŠ Zrinskih, Nuštar, Branka Kravac, ZALJUBLJENI PINOCCHIO, voditeljica: Branka Kravac

OŠ Antuna i Stjepana Radića, Gunja, Jadranka Čunčić-Bandov, PISMO JESENJ, voditeljica: Petra Dugac

OŠ "Mato Lovrak", Županja, POIRATAK ŽETVAMA ZAVIČAJA (Recital raznih autor), Voditeljica: Radojka Matić

OŠ "Mijat Stojanović", Babina Greda, Ilija Babić, NA CVETNICU, voditelj: Ilija Babić

Srednje škole

Gimnazija "Antun Matija Reljković", Vinkovci, Bertolt Brecht, ONAJ KOJI GOVORI DA I ONAJ KOJI GOVORI NE, voditeljica: Višnja Sorčik

ŽUPANIJA POŽEŠKO-SLAVONSKA, Požega, 30.3.2001.

Susret osnovnih škola uspješno je u dvorani Županijskog doma organizirala OŠ Julija Kempfa. Dvorana je dimenzijama i akustikom vrlo pogodna za ovakve nastupe, no šteta je da u njoj nije moguće zamračenje. Nastupilo je 11 pojedinaca i 12 skupina. Pojedinačno nastupanje potrebno je osnažiti seminarima, dok se u radu skupina već nekoliko godina osjećaju pozitivni pomaci.

Susret srednjoškolaca udomila je Poljoprivredno-prehrambena škola u čijim se prostorima susret i održao. Domaćin se iskazao srdačnošću i gostoprimstvom, no prostor u kojem održan susret nažalost nije primjereno ovom susretu. Tako smo sve izvedbe - 4 pojedinačna i 3 skupna nastupa - gledali u učionici u gotovo privatnom okruženju. No svi izvođači, kao i malobrojna publika s velikom su pažnjom sudjelovali u programu. Dramsko-scensko stvaralaštvo u srednjim školama ove županije čini se da stagnira, što je paradoksalno, jer u samoj Požegi pri Gradskom kazalištu uspješno djeluje dramski studio mlađih koji okuplja zavidan broj mlađih entuzijasta. Čini se da razlog prije treba tražiti u tome koliko se u samim školama potiče dramsko-scensko stvaralaštvo učenika i ima li dovoljno profesora zainteresiranih za takav rad.

Nakon oba susreta održani su okrugli stolovi na kojima sam iscrpno, kroz razgovor, analizirao videne ostvaraje. Oba prosudbena povjerenstva radila su vrlo usuglašeno i predložila sljedeće predstave za izbor na državni susret:

Osnovne škole

OŠ Stjepana Radića, Čaglin, LJUBAV U OBTELJU (Prema učeničkim radovima priredila B. Hribar-Čmelar), voditeljica: B. Hribar-Čmelar

OŠ Vilima Korajca, Kaptol, Astrid Lindgren, PIPI DUGA ČARAPA, voditeljica: Milica Šljubura

OŠ "Ivan Goran Kovačić", Velika, Tomislav Čmelar, KREKECEDA, voditelj: Tomislav Čmelar

Srednje škole

Gimnazija, Požega, Daniil Harms, ĐURO SE SMIJE, voditeljica: Marija Tadić

ŽUPANIJA OSJEČKO-BARANJSKA, Osijek, 24.3. (osnovne škole) i 31.3. (srednje škole)

Organizator oba susreta bila je II. gimnazija u Osijeku. Susreti su održani u razmaku od tjeđan dana čime je omogućen bolji tijek svakog susreta kao i dovoljno vremena za prosudbu, druženje i dodatne razgovore. Nažalost, niti jedan program nije održan u kazališnom prostoru, već u prostorijama OŠ Antuna Mihanovića (osnovne škole) te u prostoru II. gimnazije (pojedinci SŠ) i dvorani Hrvatske pošte (skupni nastupi SŠ).

Pratio sam samo programe skupnih nastupa i to 16 osnovnoškolskih i 8 srednjoškolskih predstava.

Osnovnoškolski nastupi odlikovali su se općim dobrim projekmom uz nekoliko istaknutijih ostvaraja koji su svi predloženi za državni susret. Iz pojedinih predstava vidjelo se koliko seminari znače voditeljima u njihovu radu.

Prosudbeno povjerenstvo skupnih nastupa radilo je usuglašeno. Okrugli stol protekao je u dobroj atmosferi i na njem sam se osvrnuo na svaki skupni nastup.

Program srednjoškolskih predstava ove županije predstavlja posebnu temu. Upravo ovdje došlo je do najvećeg kvalitativnog pomaka posljednjih godina. Sve videne

predstave bile su autorski ostvaraji samih učenika. odlikovale su se nekonvencionalnošću, "otkvačenošću", često puta mlađenačkom nedotjeranošću, a prije svega željom da se u vlastito ime i odgovorno progovori o svijetu u koji stupaju. Neki ostvaraji, pak, ističu se svojom "uvrnutom" dramaturgijom i složenim korištenjem scenskih znakova i kodova. Time obogaćuju ne samo mlađešku, srednjoškolsku kulturu Osijeka i županije, nego i Lidrano, pretvarajući ga u svečanost zaista učeničkog stvaralaštva.

Prosudbeno povjerenstvo radilo je zdušno i uz raspravu došlo do prijedloga predstava za državni susret. Kao i cijeli susret, okrugli stol protekao je u pozitivnu i druželjubivu ozračju, a iznesena mišljenja i kritičke primjedbe pažljivo su se slušali i uvažavali.

Za državni susret predložene su sljedeće predstave:

Osnovne škole

Lutkarska družina OŠ Ante Starčevića, Viljevo - PŠ Krčenik, Grigor Vitez, OGLEDALCE, voditeljica: Tomislava Genda

OŠ J. A. Čolnića, Đakovo, S. Marijanović, KNJIGA ČAROBNIH FORMULA, voditeljica: Đurdica Tolušić

OŠ Vladimira Nazora, Đakovo, Zvonimir Balog, PUŽ N4 CARINSKOM PREGLEDU, voditeljica: Marinka Špoljar

OŠ Franje Krežme, Osijek, ONDA... 2000, voditeljica: Ksenija Kolobarić

OŠ Vladimira Nazora, Čepin, Marina Dobutović, IZGUBLJENA OVČICA, voditeljica: Marina Dobutović

Srednje škole

Družina "Zlotvori" - I. gimnazija, Osijek, Katarina Kasa, ROB U MOJOJ GLAVI, voditeljice: Margareta Princip i Ivana Tolušić-Lacković

Družina "Slučaj" - III. gimnazija, Osijek, ŽIVOTINJA (Učenički tekst prema motivima novela D. Slamniga i D. Peričića), voditelj: Davor Tanocki

Družina "Lidrano 2001." - Škola za tekstil, dizajn i primjenjene umjetnosti, Skupina autora, PLESNA HALJINA MOJE MARIONETE, voditeljica: Danira Zovko Šimić

IZBORNIKOV PRIJEDLOG

Kao izbornik, posljednjih nekoliko godina redovito sam u situaciji da mi se nudi više dobrih predstava nego što ih može stići na državni susret. To je i sada slučaj s predstavama koji su mi predložene u slavonskim županijama. Svjestan sam da se mimo brojčanih odrednica ne može, i stoga teška srca donosim odluke o izabranim predstavama. premda svjestan da sve one koje predložim itekako zaslužuju nastup na državnom Lidranu. Evo mog izbora redom kojim sam predložene predstave gledao:

Osnovne škole

OŠ "Bogoslav Šulek", Slavonski Brod, Rad skupine, GULIVERU, ZAPLOITMO BRODOM DO FINOG LILIPUTA, voditelj: Goran Zovko

Jednostavna priča o zanemarenju djetetu koje sanja o putovanju u neki sretni Liliput ispričana je raznolikim ali logično i dojmljivo korištenim sredstvima scenske stilizacije poput predimenzionirane scenografije, glazbe, pokreta, onomatopeje, ali uz maksimalnu posvećenost i uživanjenost malih izvodača. Prekrasna predstava koja u neku ruku "strši" među ostalim predstavama ove županije.

OŠ "Matija Gubec", Jarmina, Jelka Šaran i učenici, VELIKI I MALI, voditeljica: Jelka Šafra

Predstava svjedoči o tome kako je nastala: iz zajedničke igre i bavljenja temom odnosa "velikih" i "malih". Što znači biti velik i li mali? Kako se uzajamno odnose?

Razumiju li jedni druge? Sve su to važna pitanja za učenike 3. razreda i oni su ih znali scenski oblikovati spontano. oslobođeno, pregledno i s jasnim poantama. Dobar primjer kako zanimljiva predstava može nastati iz ozbiljnog bavljenja životnim temama koje se tiču mlađih izvodača.

OŠ J. A. Čolnića, Đakovo, S. Marijanović, KNJIGA ČAROBNIH FORMULA, voditeljica: Đurdica Tolušić

U ovoj predstavi sve je podređeno glumačkoj igri mlađih izvodača. A oni (pretežno one!) su sjajni, sigurni i scenski suvereni. Dopadljivu priču o neprekidnom pretvaranju dvaju simpatičnih likova u razna bića iskoristili su do krajnjih mogućnosti. U predstavi je vidljiv "minuli rad" voditeljice i učenika, jer do takva glumačkog rezultata ne dolazi se preko noći.

OŠ Stjepana Radića, Čaglin, LJUBAV U OBITEVJI (Prema učeničkim radovima priredila B. Hribar-Čmelar), voditeljica: B. Hribar-Čmelar

Još jedno ugodno iznenadenje za izbornika! Predstavu ponajprije odlikuje znalački rad s djecom različite dobi pri čemu je svatko dobio primjeren glumački zadatak i došao do izražaja. Druga značajka predstave jest odličan dramaturški rad koji vješto koristi motiv preobrazbe stvarnog svijeta, prepunog problema i poremećenih odnosa, s pomoću bajke. Treću odliku predstavlja izvornost predstave, jer je proizašla iz tekstova samih učenika. Jednom riječju, ostvaraj vrijedan kako zbog svojih odgojno-spoznajnih tako i zbog svojih estetskih učinaka.

Srednje škole

Moj izbor uvjetovan je prije svega osvjeđenjem da se u srednjoškolskom kazališnom stvaralaštvu Osječko-baranjske županije, kao prije nekoliko godina u Zagrebu, dogadaju stvari koje ne obogaćuju samo mlađešku kulturu grada Osijeka i županije, nego unapređuju i podižu kvalitetu samog Lidrana. Radi se o trendu, osvještenom pokretu čitave jedne generacije mlađih stvaralaca u kojem prevladava izrazito osobna i autorska uporaba kazališnog medija vodena željom za izražavanjem vlastita stava o svijetu u kojem žive. Ja samo mogu pričeljkivati da se taj stvaralački val razlije čitavom Slavonijom, za što ne bi trebalo niti puno novca niti nekakvih posebnih napora. Dovoljno bi bilo da se mlade skupine uzajamno posjećuju odn. da se najbolji ostvaraji pokažu i drugdje, a ne samo na Lidranu. I pored toga bilo je teško napraviti izbor, jer sve tri predložene predstave iz Osijeka zavreduju nastup na Lidranu. Kako nisam mogao drugačije, opredijelio sam se za sljedeće predstave:

Družina "Zlotvori" - I. gimnazija, Osijek, Katarina Kasa, ROB U MOJOJ GLAVI, voditeljice:

Margareta Princip i Ivana Tolušić-Lacković

Autorica ovog dramaturški zanimljivog teksta ujedno igra u predstavi. Tekst kroz ironiju i stripovsku stilizaciju postavlja ozbiljna pitanja o životu kojim živimo, o identitetu i mehanizmima koji ga proizvode. Priča se iznosi na dvije razine. Svaki od glavnih likova, a čine ih članovi jedne prilično raspadnutc obitelji, ima svoje "drugo Ja", tako da slušamo i ono što likovi govore, ali i ono što naglas ne govore drugim likovima. Ovakva konstrukcija omogućila je zanimljivu glumačku igru ali i duhovite, ironične komentare o svijetu u kojem likovi žive.

Družina "Lidrano 2001." - Škola za tekstil, dizajn i primjenjene umjetnosti, Osijek, Skupina

autora, PLESNA HALJINA MOJE MARIONETE, voditeljica: Danira Zovko Šimić

Za razliku od većine srednjoškolskih predstava, koje se u pravilu odlikuju sirovom spontanošću, estetskom neuglađenošću, pojačanom dinamikom i gomilanjem scenskih znakova, ova je predstava naglašeno čista, rafinirana, precizna, estetizirana i... snažna! Zadivljuje sugestivna atmosfera ove predstave ostvarena glazbom, tekstrom, ali prije svega preciznom igrom gesti, pokreta i pogleda. U temelju ove predstave je ista zapitanost o identitetu, u ovom slučaju o identitetu djevojaka-lutaka. One su lijepo, dražesne, one se raduju, one se nadaju, sanjaju u sreći, uživaju u malim zadovoljstvima i... ostaju lutke!

VI. IZBORNO PODRUČJE (ZADARSKO-KNINSKA I ŠIBENSKA ŽUPANIJA)

Izbornica: Zdenka Mišura, profesorica i kazališna djelatnica, Split

Zapažanja o županijskim susretima Lidrano 2001.

Lidrano na nižim razinama (gradskoj i županijskoj) ima karakter natjecanja koji podržavaju gotovo svi, čak se i u prigodnim govorima na otvaranjima govori o natjecanju i pobjednicima. Kako se radi o kreativnosti, ne bi smjelo biti riječi o natjecanju.

Drugi je problem neodržavanje okruglih stolova koji, ako se i održe, uglavnom su vodeni od strane izbornika, što govori ili o stručnosti povjerenstva ili o izbjegavanju zamjeranja kolegama, jer su povjerenstva uglavnom sastavljena od nastavnika i profesora. Mislim da je potrebno pažljivije birati povjerenstva koja ne bi trebala biti ni na koji način vezana uz izvodače, škole i slično. To bi se moglo postići ukoliko bi se rad povjerenstava honorirao (dakle, da članovi uz dnevnicu dobiju i некi honorar za posao kojeg rade) jer taj je posao obiman i naporan. Primjerice, povjerenstvo u Šibeniku je odgledalo 35 programa osnovnih škola koji su trajali do 20,30 sati, i više nije bilo ni vremena ni koncentracije ni snage za okrugli stol. Bilo bi uputno da ministarstvo pošalje organizatorima dopis u kojem inzistira na održavanju okruglih stolova, ali i na normalnim uvjetima rada. Znam da smo u neimaštini, ali se ovakvim načinom dobivaju kontraefekti i dojam nepotrebnosti Lidrana.

Problem je i stručnost onih koji prosudjuju. Posljedica svojedobnog lošeg odabira pokazala se u Šibeniku gdje je jedan član prosuditeljskog tima prije koju godinu jednom učeniku koji je imao samostalni recital rekao da je "rođeni glumac". Što je dijete shvatilo doslovno, i ne samo dijete nego i roditelji, voditelj, razrednik. Kako nije prošlo na državnu razinu ni tada, a ni na ovogodišnjem Lidranu, nastao je problem, niz intervencija i pritisaka na mene kao izbornicu koja sam sudjelovala i kao član prosudbene komisije Šibensko-kninske županije (bez ikakve nadoknade putnih troškova ili dnevnice).

Sličan slučaj dogodio se i u Zadru u slučaju osnovnih škola samo u blažem obliku. Članovi prosudbenih povjerenstava morali bi imati znanje o pedagoškom radu u kazalištu i naravno o estetskim vrijednostima kazališnog čina. Dakle, mislim da bi povjerenstva trebala proći edukaciju ili bi odabir trebao uključivati osobe koje su poslom ili obrazovanjem vezane ili bile vezane za obje djelatnosti.

Naravno da smo sada došli i do stručnosti osoba koje biraju povjerenstva. Čini mi se da su, bar u većini slučajeva, gradске razine bolje organizirane od županijskih, što naravno opet ovisi o sredini, odnosno gradu organizatoru i školi koja je domaćin.

Simptomatično je da se godinama ne mijenjaju povjerenstva na županijskoj razini. Ima tu osoba koje već desetljećima sjede kao članovi, a njihov osjećaj i poznavanje estetike i doživljaj svijeta udaljen je miljama od doživljaja svijeta mladih ljudi, odnosno djece, posebno srednjoškolaca.

Zaključak je da povjerenstva treba pomladiti, što iziskuje minimalan napor na koji organizatori izgleda nisu spremni. Ipak je stari put poznat i zato lakši.

Vraćam se na okrugle stolove koji su jedini izvor informacija voditeljima i djeci i kao takvi su neophodni. Izuzetno je važno da za okruglim stolovima sjede ljudi koji mogu vrlo praktično analizirati gledano i uputiti na određeni način rada primjeren učenicima, kao i na odabir tekstova, tema, estetika...

Kao dobar primjer organizacije na gradskoj razini ističem Solin gdje su u povjerenstvu sjedili ljudi koji nisu vezani za prosvjetni život grada. Nakon gledanja održan je zajednički okrugli stol za sve kategorije i svi voditelji mogli su razgovarati o videnom programu, kao i čuti mišljenje povjerenstva. Razgovor je protekao u izuzetno zdravoj i konstruktivnoj atmosferi. Pohvala ide i na račun zadarske Pomorske škole kao domaćina Lidrana Zadarske županije, uz zamjerku što nije organiziran okrugli stol. A sada o predstavama:

Osnovne škole

Zadarska županija

Prosudbeno povjerenstvo županijskog susreta u Zadru predložilo je tri predstave:

OŠ Šomuna Kožičića Benje, Zadar, Zvonimir Balog,

NIJE LAKO BITI ZMAJ; voditeljica: Marija Ivoš

Lutkarska razina predstave nije rađena s maštom i ne pripada kreativnom promišljanju djeteta. Osnova cijele igre je odnos glave i tijela, te odnos glava medusobno, u čemu se nije uspjelo zbog nedoranosti različitih karaktera glava (one su i likovno i govorno bile identične, bez naznake karaktera), dok je tijelo hodalo po sceni bez odnosa prema glavama i onome što one govore. Dobar odabir teksta, ideja na kojoj se dala graditi dobra lutkarska igra, ali na žalost sve je ostalo na ideji, s puno nerazigranog i nemaštvotitog na sceni.

OŠ Šimuna Kožičića Benje, Zadar, Doris Pešušić, GRČ ŽIVOTA, voditeljica: Jadranka Miliša

Autorica je učenica 7. razreda. Predstavu izvodi 20 učenika u formi recitala-scenske igre. O čemu se radi? Jedan učenik ima solo-rolu, on govori prozni tekst, a ostali učenici ilustriraju ono što on govori. Zapravo se radilo o monologu koji je obogaćen situacijama koje su stvarala ostala djeca. Dječak koji je imao monolog govorio je ozvučen mikrofonom - bubom, možda je to razlog što je ostao dojam da dječak tek lijepo izgovara tekst bez unutarnjeg odnosa, ali i bez odnosa prema devetnaestero ostale djece na pozornici.

OŠ "Braća Ribar", Posedarje, Milena Zurak, IGRAMO SE ZNAKOVA, voditeljice: Milena Zurak i Grozdana Malahov

Cetrnaestoro djece su na temu prometa i ponašanja u sustavu prometa napravila duhovitu igru, međutim radi se o prigodnoj igri rađenoj s namjerom da educira pa ima ponavljanja, nepotrebnih doslovnosti. Ono što plijeni je neposrednost i radost djece, njihova prirodnost na pozornici.

Šibensko-kninska županija

Povjerenstvo Šibensko-kninske županije predložio je tri scenske igre.

Dramska skupina "Suncе" - OŠ Knin, Knin, SMIKSANA BAJKA, voditeljica: Gordana Knez

Desetero djece izvelo je igru kojoj je mjesto događanja kućica Crvenkapine bake. U tu kućicu dolaze Trnoružica, Ivica i Marica, Tri prašića, Pepeljuga, Bakica je glavni i najopasniji lik koji pristaje na svaki dogovor s vukom samo da spasi glavu. Ali vuk se ne snalazi u smiksanoj bajci ... Zgodna parodija gubi se u nepromišljenom vodenju priče, odnosno situacija, kao da su se vodili idejom građenja šoseva, a ne igre.

OŠ Vodice, Vodice, Mladen Bjažić, MOJA MATI, voditelj: Zdravko Todorović

Ovaj recital uspio je promišljenim korištenjem scenskih sredstava (najprije je to stari čakavski govor otoka Zlarina, potom rekvizita poput "bilih lancuna, tiramola, sića ...") dočarati jedan mali zatvoreni svijet satkan od tuge, nade, čekanja, pogleda zalijepljenih za horizont. Svakako vrlo uspjelo uprizorenje Bjažićeve poezije.

OŠ kralja Petra Krešimira IV. Šibenik, PETAR PETRU PLETE PETLJU, voditeljica: Nataša Jurić

Zanimljiv odabir teksta-brojalice koji je iskorišten i kao igra dvoje djece, ali i kao prolaz kroz situacije koje ih čekaju na putu odrastanja: od svadbe u igri, prijateljstva preko putovanja po svijetu, mnogih susreta do susreta s nekim koji će nam isplesti petlju tako da ćemo ostati u njoj, a tako će i završiti igranje dvoje djece na brojalici. Djeca se vrlo sigurno služe s više tehnika kazališnog izraza: mimom, plesom, igrom.

Srednje škole

Na oba županijska susreta predložene su mi tri scenske igre za državnu razinu Lidrana.

Povjerenstvo Šibensko-kninske županije predložilo je uratke prema *Begovićevoj drami BEZ TREĆEGA i GALEBOVO PERO, predstavi Gimnazije Antuna Vrančića, Šibenik*. Autor teksta je učenik Marko Kaplan, a voditeljica Svetminka Miletić.

U Zadarskoj županiji predložen je skupni rad učenika *Zadarske privatne gimnazije pod nazivom BUCH, BUCH, UBER ALLES*. Voditelj je Ante Mihić.

Ova postmodernistička predstava je i odabirom estetike i teme bliska učenicima i vjerojatno je njihov izbor. Ona u centru postavlja problem u znaku čvora kojega je nemoguće riješiti, a problem je stvaranje ideologija (religija) koje se uzajamno isključuju. Igra ima i elemente ritualnog teatra: pokreti kao znakovi koji se u istom ritmu ponavljaju. Predstava je na svim razinama ostvarila jasnu filozofsko-etički problem koji je aktualno pitanje svijeta u kojem živimo.

Odabir izbornice

Osnovne škole

Od šest ponudenih scenskih igara izdvojile su se dvije, obje iz Šibensko-kninske županije:

OŠ Vodice, Mladen Bjažić, MOJA MATI, voditelj: Zdravko Todorović

OŠ kralja Petra Krešimira IV., Šibenik, Ivica Vanja Rorić, PETAR PETRU PLETE PETLJU, voditeljica:

Nataša Jurić

Srednje škole

Zadarska privatna gimnazija, Zadar, Rad grupe, BUCH, BUCH, UBER ALLES, voditelj: Ante Mihić

Završne primjedbe

Zadarsko povjerenstvo za srednje škole tradicionalno ne održava okrugle stolove pa učenici i voditelji nisu u mogućnosti čuti mišljenje povjerenstva, dobiti neke naputke za

daljnji rad, primjedbe, pohvale... To bi valjalo promijeniti. (Inače, organizator ovogodišnjeg Lidrana u Zadru, Srednja pomorska škola, upriličila je jedno od boljih otvorenja i druženja tijekom susreta. Ravnatelj Pomorske škole, gospodin Svetko Perković, pokazao se kao dobar domaćin. Bilo bi zgodno kada bi škole domaćini dobivale diplome za dobru organizaciju.)

Povjerenstvo gradskog Lidrana u Šibeniku propustilo na županijsku razinu sve. Ako se tako bude radilo postavlja se pitanje što rade povjerenstva na nižim razinama? Naime, ja sam pozvana u Šibenik da pratim njihov program u subotu poslijepodne nakon gledanja Lidrana u Zadru. Program je u Šibeniku trajao do kasno uvečer, tako da nije bilo moguće održati okrugli stol, što zbog zamorenosti djece koja su morala putovati u druge gradove i mjesta u županiji, kao i zbog moje vlastite iscrpljenosti, jer sam taj dan gledala pedesetak programa u obje županije.

Uopće, moja su iskustva da su dogovori oko organiziranja Lidrana na županijskoj razini vrlo upitni. Ako se određuje izbornik za dvije županije trebalo bi organizatore upozoriti da se dogovore o terminima županijskih susreta, tako da ne kolidiraju. Ipak je dobro da izbornik prati cijeli program na županijskoj razini, jer tako stječe uvid u cijelokupan rad, a može i sudjelovati na okruglom stolu.

VIII. IZBORNO PODRUČJE (GRAD ZAGREB)

*Izbornica: Tanja Kirhmajer, dramaturg, Zagreb
Osnovne škole*

Organizacija ovogodišnjih susreta osnovnih škola bila je očekivano dobra. Sudionici susreta svojim najvećim hendiķepom smatraju - *NEDOSTAK VREMENA ZA ODGOVARAJUĆE PROBE NA POZORNICI* kazališta Vidra. Svake godine iste jadikovke, a niti traga promjenama.

Prosudbeno povjerenstvo nezadovoljno je, već tradicionalno, (ne)djelovanjem komisija na općinskim susretima, kojci ne jamče kontinuitet i jedinstvene kriterije.

Pojava koju smo prošle godine bili spremni proglašiti izvjesnim zasićenjem ili smjenom naraštaja i u profesorskim i učeničkim redovima, ove godine izaziva veću zabrinutost. Riječ je uglavnom, u nekim slučajevima, o problematičnom izboru literarnog predloška za rad dramske skupine, o niskim kriterijima u odabiru te o nedovoljnoj stručnoj edukaciji nekih voditelja dramskih družina. Toliko šlampavih literarnih predložaka teško je tolerirati ljudima čija je profesija i zanimanje izravno vezana za poznavanje i prepoznavanje kvalitetnog štiva. Amaterizam nije izlika za takvu vrstu proizvoljnosti. U tom smislu jedini je lijek EDUKACIJA, koja se može konzumirati putem brojnih seminarova vrsnih dramskih pedagoga.

Odabrani pohvaljeni radovi pokazuju plodove poznavanja svoje struke i kvalitetnog načina rada sa djecom. Prosudbeno povjerenstvo, u čijem sam radu sudjelovala, pogledalo je 35 skupnih scenskih radova na pozornici kazališta Vidra i odlučilo da sedam predstava zasljužuju posebnu pohvalu.

OŠ Bartola Kašića, SAT PRIRODE I DRUŠTVA, voditelj: Igor Novosel

OŠ Markuševac-Vidovec, MAMUČINA JEDINICA, voditeljica: Dragica Žunac

OŠ Dobriše Cesarića, BILO JE TO OVIKO, voditeljica: Gordana Fileš

OŠ Stenjevec, OPET SU DOŠLI, voditeljica: Ivanka Moslavac

OŠ Antuna Mihanovića, BAJKA O PRINCEZI KRISTINKI, voditeljice: Davorina Bakota i Smiljana Baran
OŠ Josipa Jurja Strossmayera, VAŽNA JE PRAVA FORA, voditeljica: Dunja Jelčić
OŠ Trnjanska, GDJE JE BAKA?, voditeljica: Vesna Dobrinić

ODABIR IZBORNICE

OŠ Antuna Mihanovića, BAJKA O PRINCEZI KRISTINKI, voditeljice: Davorina Bakota i Smiljana Baran

Ova lutkarska predstava dio je ciklusa predstava istih autorica i njihove lutkarske grupe proteklih školskih godina. Skupina dosljedno razvija svoju estetiku zasnovanu na grotesknim, prevelikim dobroćudnim lutkama koje pokreću po dvije djevojčice i fantastičnim korištenjem grupe koja svoja tijela koristi kao element scenografije i scenarija predstave, razradujući svoju dramaturgiju velikog, dobroćudnog i začudnog. To znači: skupina od osamnaestero djece različite dobi predstavila je sedam mora po kojima se bućka mala djevojčica, sedam brda (djecu umotanu u jutene vreće koja svojim tijelima stvara iluziju sedam brda) te napokon priču o začudnoj djevojčici, princezi Kristinki i njezinom učitelju, koji obitavaju u zemlji bajki, uče tablicu množenja i života.

Jednostavna, nježna poanta putokaz je veselju i dobroti i pravom kazalištu.

OŠ Dobriše Cesarića, BILO JE TO OVAKO, voditeljica: Gordana Fileš

Ova skupina istražuje pitanja sadržaja i forme te neuobičajenih načina interpretacije svakodnevnih problema iz života tinejdžera. Rezultati rada i istraživanja u skladu su s načinom komunikacije i estetikom novog vremena, što pojednostavljeno znači: na sceni poštovati jezik i izraz na koji su današnji osnovnoškolci naviknuti i kojim su okruženi u svakodnevnom životu. Gordana Fileš svoje klince uči njihovom vlastitom scenskom jeziku i slikama, uči ih misliti – što je najplemenitija gesta svakog učitelja.

OŠ Markuševac-Vidovec, MAMČINA JEDINICA, voditeljica: Dragica Žunac

Ovaj je rad nastao na temelju kvalitetnog literarnog predloška - igrokazu Ivana Ernoića, posvećenog malim temama iz svakodnevnog obiteljsko- učeničkog života. Posvećen svim mamama od krvi i mesa i svoj strpljivoj djeci koja imaju razumijevanja i strpljenja za svoje roditelje. Minijatura za dvoje malih učenika nižih razreda, pisana na kajkavskom, doživjela je u radu ove male skupine izuzetno uspjelo uprizorenje.

OŠ Trnjanska, GDJE JE BAKA?, voditeljica: Vesna Dobrinić

Riječ je o razbarušenoj, maštovitoj i duhovitoj adaptaciji bajke o Crvenkapici na način primjeren gradskoj djeci osnovnoškolske dobi. Maštovita scensko-dramaturška rješenja djelo su odličnih pojedinaca, a jedna od osnovnih vrlina ove predstave je dramaturška zaokruženost i osjećaj za cjelinu te komunikacija s vremenom u kojem današnji klinci žive.

Srednje škole

U mom trogodišnjem radu na mjestu izbornika za grad Zagreb, ova je godina zauzela počasno mjesto godine organizacijskog rasula i raspada sistema na plodnom i raskošnom tlu SCENSKIH SKUPINA SREDNJIH ŠKOLA. S tim bi se jamačno BEZ RAZMIŠLJANJA složio i organizator koji je tako nešto i sam izjavio spominjući riječi LIDRANO I PROPAST, prozvan od učenika zbog neodgovarajućih uvjeta. Gospodine, vi živite u VELIKOJ

ZABLUDI: S LIDRANOM JE SVE OK, ALI NIJE S NJEGOVOM ORGANIZACIJOM:

1. Nisu se održali svi općinski susreti!
2. Organizator nije bio upoznat s osnovnim načelima Lidrana.
3. Razgovor za okruglim stolom voden je NESTRUĆNO i nesistematski, što je uvreda za sudionike Susreta.

Da bi prosudbena komisija mogla djelovati u skladu i sinkrono sa smisлом Lidrana, mora moći govoriti i razmišljati na način PEDAGOGA, DRAMATURGA ili osoba čije djelovanje ne pokriva tek fragmente u bavljenju scenskim stvaralaštvom. Takoder je bitno osigurati kontinuitet u radu prosudbenih povjerenstava, a ne eksperimentirati samo s novim ljudima. Savjet: Uključite uvijek i nekog tko ima iskustva u radu sličnih povjerenstava kako bi poveo razgovore u pravom smjeru. Ovogodišnja komisija nije bila sasvim spremna voditi odgovarajući razgovor i diskusije te odlučivati o najboljim radovima, što isključivo pripisujem kao grijeh Organizatoru. Ljudi u povjerenstvu radili su svoj posao najbolje kako su mislili da se od njih očekuje, ali, s obzirom da su srednjoškolci uzavrela emanacija inteligencije jedne nacije, naći se s njima u koštaču – velika je frka, ili, izuzetno odgovoran i težak zadatak.

Okrugli stol se ne može voditi, kako se to ovdje pokušavalo, na način intervjuja: "MI SMO TU, PITAJTE NAS ŠTO VAS ZANIMA". Tako se vode razgovori kad u školu dove važna osoba iz javnog života koja predstavlja svoj rad. Ovdje je situacija obrнутa: VAŽNE OSOBE SU U GLEDALIŠTU I NJIH TREBA PODVRCNUTI INTERVJUU!

Zašto to govorim? Zato što se bez odgovarajućeg analitičkog razgovora gubi osnovni smisao Lidrana.

Da bi stvari imale smisla potrebno je:

1. Zahitjevati od Organizatora i sudionika da pročitaju Pravilnik Lidrana!

2. Održati sve općinske susrete, a ne kao ove godine preskočiti jednu općinu (onu kojoj pripada II. gimnazija). Tako ćemo izbjegći situaciju da neke skupine po prvi puta u javnosti nastupaju tek na županijskim susretima i da prosudbena komisija mora u jednom dahu odgledati 20 predstava.

3. Podijeliti program na dva dijela. Kontraproduktivno je odjednom prikazati 20 radova od kojih svaki traje dvadeset minuta- izračunajte- 20 x 20= 400 minuta programa?!

4. Uključiti u prosudbena povjerenstva na svim razinama odgovarajuće stručnjake i educirane ljudi kojima je jasan smisao i priroda komunikacije i vodenja okruglog stola na Lidraru!

Izbornica nije bila uključena u rad prosudbene komisije u srednjoškolskim susretima, ne iz zle namjere, nego iz organizatorovog nepoznavanja propisa. Organizator nije ni znao za postojanje Izbornice - o čemu svjedoči pitanje nakon mog odlaska sa okruglog stola: "TKO JE BILA OVA GOSPOĐA?".

Ovogodišnji Lidrano za skupne scenske nastupe Srednjih škola grada Zagreba nazvala bih nizom propuštenih prilika i nizom pogrešaka, koje se NE SMIJU VIŠE PONAVLJATI.

Tako se dogodilo da je komisija predložila pet radova, od kojih dva imaju problematične kvalifikacije u usporedbi s nekim drugima koji su prošli neopaženo u očima ove komisije.

Predložene su sljedeće predstave:

Kemijska i geološka tehnička škola, Charles Baudelaire i isječci iz Knjige Otkrivenja, SVATKO TREBA PLATITI SVOJE GRIJEHE, voditeljica: Goranka Lazić

I. gimnazija, Učenički rad prema prozi F. M. Dostojevskog, PSIHOLOŠKI PRISTUP, voditeljica: Dragica Dujmović-Markusi

Centar za odgoj, obrazovanje i osposobljavanje Dubrava - Dramska skupina CO3, GLEDAM LJUDE, voditelj: Davor Kavalar

Klasična gimnazija, Gerber Orhideja, CVJETNA RECIKLAŽA, voditeljica: Žaneta Balčin

II. gimnazija, Grupni učenički rad, I BOGOVI IMAJU VIDEO, voditeljica: Gordana Prodanović

U sceni su ostali sljedeći radovi koji, po mom mišljenju, zaslужuju bolju i kvalificiraniju analizu i prosudbu:

III. gimnazija i predstava KONTROLA

X. gimnazija i predstava TKO JE OVDJE LUD

Gimnazija Tituša Brezovačkog i predstava DAN MRTVIH PATAKA

II. gimnazija i predstava OSTVARENJE NJIHOVIH SNOVA

Poštjući pravilnik Lidrana, od predloženih pet radova za državni susret predlažem sljedeće:

Kemijska i geološka tehnička škola, Charles Baudelaire i isječci iz Knjige otkrivenja, SVATKO TREBA PLATITI SVOJE GRIJEHE, voditeljica: Goranka Lazić

Riječ je o odličnoj dramaturgiji montaže tekstova, koja gubi svoju oštinu i kvalitetu na samom kraju, kada iz

svijeta umjetnosti prelazi u crno-bijeli svijet i aplogiju katoličanstva, koje će nas spasiti i izbaviti od svega. Odlični izvodači, odlična, mjestimično hiperaktivna režija, zanimljiv sadržaj kvalitete su ovog rada kojeg predlažem za državni susret.

I. gimnazija, PSIHOLOŠKI PRISTUP, Učenička adaptacija "Zločina i kazne" F.M. Dostojevskog, voditeljica: Dragica Dujmović-Markusi

Riječ je o adaptaciji i dramatizaciji proze F.M. Dostojevskog, koja ima svoje bolje i lošije trenutke, o kojima se trebalo diskutirati na okruglom stolu. U svakom slučaju honoriramo interes za odličnu literaturu i dramaturške intervencije te darovitost izvodača.

II. gimnazija, Grupni učenički rad, I BOGOVI IMAJU VIDEO, voditeljica: Gordana Prodanović

Ova predstava rezultat je višestrukog istraživanja - filozofskog, scenskog, kazališnog, glumačkog, dramaturškog, redateljskog. Odlična dramaturška kompozicija, zanimljiva režija, maštovit scenski izraz te vrlo dobra igra glumaca atributi su ovog učeničkog rada, pametnog, a ironičnog, obrazovanog, a opuštenog i nepretencioznog, mračnog, a optimističnog.

Zahvaljujem učenicima – izvodačima svih 19 predstava – njihov rad je ono što me kao izbornika beskrajno veseli i čini ponosnom stanovnicom grada Zagreba.

Red je na odraslima da se počnu ponašati jednako ozbiljno kao i njihovi učenici na zadatku.

IZVJEŠĆA DRŽAVNIH POVJERENSTAVA ZA DRAMSKO-SCENSKO STVARALAŠTVO

Nastupi pojedinaca osnovnih škola

Prosudbeno povjerenstvo radilo je u sljedećem sastavu: Valentina Kamber, prof. hrvatskog iz Zagreba, Zrinka Kolak-Fabijan, dramska glumica iz Rijeke i Branko Sviben, redatelj iz Zagreba.

Opća je ocjena prosudbenog povjerenstva da je recitatorsko, pripovjedačko i monološko umjeće govora dosciglo zavidnu razinu. Gotovo da više nema govora u kojem se gubi smisao, a kada se to desi razlog je težina govorenog teksta. Jednako tako je i s uživljenošću: "pukne" na onim mjestima koja su nerasumljiva i objektivno daleko izvan iskustva govornika. Temelji su dobro postavljeni. Što dalje?

Statistički, točno trećina pojedinaca nije govorila poeziju nego prozne i monološke tekstove. Prosudbeno povjerenstvo pohvalilo je šest nastupa među kojima su bila tri monologa, jedan prozni tekst i dvije pjesme. Očigledno raste broj proznih i monoloških tekstova za koje se odlučuju govornici, a interpretacije tih testova u velikom su broju odlične i kao da zasjenjuju interpretacije poezije. Veća "sličnost" prozne i monološkog teksta svakodnevnom govoru, literarna ponuda, prilagodenost tekstova uzrastu - sve to proznom i monološkom tekstu daju izvjesnu prednost u odabiru, naročito kod tako mlađih izvodača.. I naš odabir pohvaljenih, koji nije dobio nikakve kritičke primjedbe baš kad je riječ o interpretatorima proznih i monoloških tekstova, odražava tu opredjeljenost interpretatora i njihovih voditelja. To, međutim, ne znači da ju treba pretvoriti i zagovarati kao glavni trend, već prije, da nam valja poraditi na izobrazbi

voditelja za rad na recitaciji, kako bi svojim učenicima znali pomoći u traženju uživljenijeg, maštovitijeg, slikovitijeg govora i ohrabriti ih da smjelije propituju ritmičke, dinamičke i melodijske odlike poezije.

O pohvaljenima (prema redoslijedu nastupa):

OŠ Sela, Sela; Bernarda Selihar, 2. r., Stjepan Lice: RASTI DOBAR; voditeljica: Suzana Telar

Bernarda je lijepo i s razumjevanjem govorila za njene godine vrlo težak tekst. Voditeljica Suzana Telar znala je približiti tekst učenicu, učiniti ga njoj razumljivim i voditi je tako da jasno izrazi svoju misao.

OŠ Franje Krste Frankopana, Osijek; Nikolina Grbec

4. r., Maja Flego: MARTININA MUDROVANJA – SUKNJE NAPADAJU; voditeljica: Ana Marinović

Nikolina je uživljeno i sa stavom, funkcionalnim kretanjem, preciznom gestom i izražajnom mimikom duhovito predstavila probleme njene vršnjakine Martine u sudaru sa zahtjevom za konvencionalnim odjevanjem. Nikolina je nadareno dijete, a voditeljica Ana Marinović pomogla joj je da to i pokaže.

OŠ Tina Ujevića, Osijek; Nera Engler 1. r., Dunja Kalilić: MODNI KREATOR KOS; voditeljica: Snježana Udarević

Što reći?! Nera je izuzetno nadareno dijete. Tako ekspresivan govor, izražajno lice, raskošna gesta, tijelo koje priča - to se rijetko vidi. A njena voditeljica Snježana Udarević kaže da nije, tako reći, ništa učinila. Mala Nera je veliko čudo.

OŠ Lapad, Dubrovnik ; Marin Ivanović, 7. r., Marin Držić: Prolog Negromanta iz DUNDA MAROJA; voditeljica: Ane Šimunović

Još jedan izvrstan nastup. Marin iznenadjuće suvereno vlađa scenom. Dobro govori, geste i kretanje je funkcionalno, uživljen je, a iz cijelog nastupa zrači stav, govor u svoje ime. Voditeljica Ane Šimunović i Marin dobro su osjetili kako prolog Negromanta, lišen funkcije koju ima u predstavi, izgovoren krajnje ozbiljno, stoji kao cjelina i nudi nova značenja.

IV. OŠ Varaždin, Varaždin; Gordana Friščić, 8. r., Miroslav Krleža; STRIC FUJC; voditeljica: Ivanka Tomljenović

Prvi dio pjesme, u kojem se nalaze poznata duhovita onomatopeja "stric-vujc", promjene raspoloženja i fina ironija. Gordana nije interpretirala dovoljno slikovito, ali je to obilno nadoknadila u drugom dramatskom dijelu pjesme koji je govorila uživljeno i s puno energije.

OŠ Eugena Kumičića, Rijeka; Vedran Iskra i Martina Karaula, Ratko Bjelčić: PRV POLJUBAC; voditeljica: Ingrid Šlosar

Vedran je uživljeno, duhovito, hrabro i s finim osjećajem za mjeru odigrao svog vršnjaka u nelagodnoj situaciji prvog poljupca. Slabije je riješena uloga njegove partnerice Martine, ali to ne čudi kada znamo da je riječ o prozi, a ne dramskom tekstu pa scenski efektnije rješenje traži više redateljske vještine. No, ta mala nespretnost nije znatno umanjila ukupni pozitivni dojam. (Za povjerenstvo: Branko Sviben)

Nastupi pojedinaca srednjih škola

Prosudbena komisija je radila u sastavu: Karolina Vrban Zrinski, prof. fonetike, Vladimir Krušić, redatelj i dramski pedagog, Nebojša Borojević, dramski umjetnik. Ukupno smo vidjeli 28 pojedinačnih nastupa srednjoškolaca.

Prosudbeno povjerenstvo ocjenjuje ovaj dio susreta i sveukupne ostvaraje pojedinaca kao izuzetno uspješne. Takoder je zamjetan značajan napredak u kvaliteti, odličan i primjeren izbor tekstova, kao i različitost i raznolikost u pristupu govorenju riječi.

U donošenju odluka povjerenstvo je bilo usuglašeno i jednoglasno donosi odluku o dodjeli diploma sljedećim sudionicima s kratkim obrazloženjem:

Škola za medicinske sestre, Zagreb; Katica Mandić, 4.r., Prva poslanica apostola Pavla Korinčanima, "Hvalospjev ljubavi" (odломak iz Biblije), voditeljica: Neda Mimica-Spoljar (recitacija)

Govoreći mirno i sugestivno, ugodnim glasom koji je razumljiv i čist, ostvaren je zavidan primjer mirnog i duboko promišljenog izgovaranja teksta. Mirno držanje kojem ne smeta niti korištenje dlanova, upotpunjuje ovaj duboko proživljeni izričaj.

Gimnazija Ivana Zakmardija Dijankovečkoga, Križevci; Andreja Antolić, 2.r., Lucija Stamać, Stihovi iz zbirke "Istina ili ja"; voditeljica: Nada Poturić (individualni recital)

Duboko proživljena intimna ispovijed autorice dobila je u ovoj interpretaciji novu dimenziju. Savršeno mirno i duboko proživljeno pokazana je snažna intimna ispovijed koja "reže zrak", a svojim smislenim i logičnim stankama drži vrijeme taman toliko koliko je potrebno da atmosfera pjesme obuzme cijelo gledalište. Izuzetno složeno i bogato korištenje glasa upotpunjuje dojam cjeline. Rijetko viđen ozbiljan i promišljen ostvaraj u cijelini.

Kemijska i geološka tehnička škola, Zagreb; Ivana Vasilij, 2.r., Sylvia Plath, "Tata"; voditeljica: Goranka Lazić (individualni recital)

Minimalni rekviziti nisu odmagali, ali kvalitetu izvedbe toliko nosi unutarnja snaga i uživljenost interpretatorice, da vanjska pomoć nije bila potrebna. Zrelo i primjerno, unutarnjim intenzitetom, izvrsnim glasom koji varira od raspoloženja do raspoloženja, ova gorka ispovijed zadržava pažnju i plijeni gledatelje. Izuzetno teška zadaća, odličan rezultat.

Gimnazija Petra Preradovića, Virovitica; Maja Zeko, 2.r., Dragutin Domjanić, "Maki v polju"; voditeljica: Vera Žužić (recitacija)

Ova recitacija spada među najteže oblike stoga. što u jednom dahu treba izreći i prenijeti sve unutarnje osjećaje kao i atmosferu pjesme. Izvedba koju smo vidjeli predstavlja savršenstvo u tom smislu. Izgovorena čisto i mirno, jasno i iznutra predstavlja mali biser recitatorskog umijeća. Glasan šapat kojim se izgovara dio pjesme rijedak je primjer pravilnog korištenja glasa.

XVI. gimnazija, Zagreb; Petra Težak, 1.r., Antun Šoljan, "Pratnja"; voditeljica: Jadranka Tukša (recitacija)

Još jedan primjer savršeno mirnog držanja i korištenja glasa i lica za iskazivanje unutarnjeg raspoloženja. Toplo, jednostavno i mirno. Pogled koji traži gledatelje da budu sudionici izgovorenog i ne ostavlja ih ravnodušnim. Duboko promišljeno i jednostavno.

ŠŠ fra Andrije Kačića Miošića, Makarska; Stipe Kostanić, 4.r., Slavko Mihalić, "Pjesma osudenika na smrt"; voditelj: Zdravko Pervan (recitacija)

Od prvog trenutka prisustvujemo posljednjoj ispovijedi koju interpretator donosi mirno, bez gestikulacije, višeslojnim korištenjem glasa. Svoju intimnu dramu dočarava duboko sugestivno, odlične dikcije i izražajnog lica.

ŠŠ Zvane Črne, Rovinj; Tomas Kutinjač, 4.r., Slavko Mihalić, "Metamorfoza"; voditeljica: Sonja Dušić (recitacija)

Kako koristiti lice i glas savršeno mirnim tijelom? Kako biti prirođan, a istovremeno prijeći rampu u iskazivanju unutarnjeg raspoloženja? Kako predociti sve preobrazbe, kako prenijeti gađenje nad samim sobom, a ostati mirna izgovora i držanja? Tako kako je to učinjeno u ovoj izvedbi. Izuzetno teška pjesma uokvirena je i prenešena mudro, jednostavno i duboko uz minimalna izražajna sredstva.

Po završetku pojedinačnih nastupa održan je iscrpan razgovor o videnom, u kojem su članovi povjerenstva, voditelji i izvođači nastojali doprinijeti unapredavanju scenske govorne kulture. Iskazana je pohvala svim sudionicima i njihovim voditeljima zbog njihove požrtvovnosti, odricanja i naročito kvalitete koja je svake godine sve veća. Možda bi razgovor o videnom u nekom mirnijem terminu (sutradan) bio primjereni i mogao bi imati slojevitije nijansiranje, ali to ovisi o uvjetima smještaja i drugim tehničkim detaljima na sljedećem Lidranu. (Za povjerenstvo: Nebojša Borojević)

Skupni nastupi osnovnih škola

Povjerenstvo je radilo u sastavu: Zdenka Mišura, urednika u HNK, Split, i vanjski suradnik-dramaturg Gradskog kazališta lutaka, Split, Boris Kovačević, kazališni redatelj, Zagreb, i Lidija Dujić, profesorica hrvatskog jezika i lutkarska pedagoginja, Zagreb.

Pratili smo tri programa skupnih nastupa učenika osnovnih škola i nakon svakog programskega bloka održali okrugli stol s voditeljima skupina.

Povjerenstvo je uočilo kontinuirani rast kvalitete izvedbi, kao i određeni napredak u izboru tekstova. Konstatirano je da se učenici najbolje snalaze s tekstovima koji su rezultat zajedničkog rada učenika i voditelja. Povjerenstvo je posebno pohvalilo dosjetljivost, atraktivnost, scenografiju i redateljsku rješenja pojedinih predstava, te ukazalo voditeljima i na potrebu daljnje usavršavanja scenskog govora.

Od ukupno dvadeset i sedam prikazanih predstava, povjerenstvo je jednoglasno predložilo za diplome sljedeće predstave (koje ovdje navodimo redoslijedom izvođenja, uz sažet komentar povjerenstva, odnosno obrazloženje izbora):

Osnovna škola Dobriše Cesarića, Zagreb, BILO JE TO OVAKO (dramska igra)

Uspjela improvizacija, zanimljiva scenska rješenja, tema bliska djeci, uvjerljiva gluma.

Osnovna škola Vodice, Vodice, M. Bjažić, MOJA MATI, (recital)

Funkcionalna i čista scenografija, s efektnim pretapanjem pojedinih elemenata u skladne cjeline; čitava inscenacija predstavlja dosljednu projekciju poeme u scenski medij.

Osnovna škola Vladimira Nazora, Sveti Ilijan, L. Paljetak, BAJKA O ŽAPCU (dramska igra)

Scenski jednostavno, naglasak na glumačkom radu s djecom – prirodnom, ali ne i privatnom govorenju.

Osnovna škola Antuna Mihanovića, Zagreb: BAJKA O PRINCEZI KRISTINKI, (lutkarska igra)

Odlična lutkarska rješenja u kojima više djece vodi jednu groteskno (pre)dimenzioniranu lutku, dobro motivirana upotreba različitih tehniki animacije lutaka, kreativno svodenje bajke na scenski prostor, tema bliska dječjem svijetu, te dobar izbor dramskih naglasaka teksta. (Za povjerenstvo: Lidija Dujić)

Skupni nastupi srednjih škola

Na ovogodišnjem Državnom susretu dramsko-scenskih grupa srednjih škola prikazano je 14 srednjoškolskih predstava iz cijele Hrvatske. U ocjenjivačkom povjerenstvu zaduženom za praćenje ovog programa bili su Zrinka Kolak-Fabijan, glumica riječkog HNK-a, Živko Nižić, sveučilišni profesor iz Zadra i Tanja Kirhmajer, dramaturg iz Zagreba.

Grad domaćin uglavnom se trudio da bude diskretan do neprimjetnosti, a publika se nije mogla požaliti - svi zainteresirani za scensko stvaralaštvo bili su u mogućnosti gledati sve programe, jer termini nisu kolidirali. Bravo! Okrugli stolovi planirani su u doba dana kada prosječni srednjoškolac, pušten sa kućnog lanca, budno i koncentrirano prati i sudjeluje u razgovorima koji su bili konstruktivna razmjena stavova učenika, profesora i članova povjerenstva. S posebnim zadovoljstvom izvješćujem da smo dodijelili šest posebnih priznanja najzanimljivijim dramskim družinama. Riječ je o sljedećim predstavama i školama:

Prometna Škola, Rijeka; ČITAMO KAMOVA; voditeljica: Madlen Zubović

“Čitamo Kamova” dramska je igra sastavljena od spoja dva svijeta i dvije vrste teksta - današnjeg rapperskog, i života i literature Janka Polića Kamova, pod zajedničkim nazivnikom buntovništva. Komisija je nagradila: 1) izvrstan pedagoški rad i visoke rezultate Madlen Zubović, koja je

učenicima približila i otvorila vrata literature i razmišljanja o životu, kazalištu, poeziji;

2) sjajnu interpretaciju i razumijevanje književne riječi J.P.Kamova; 3) apoteozu davne teze: “Knjige ipak nečemu služe”, ako ih naučimo čitati i razumjeti, ponekad mogu učiniti svijet i nas same boljima; 4) primjeran oblik suradnje profesora i učenika, gdje obje strane daju i dobivaju.

I. gimnazija, Osijek - Družina Zlotvori, Katarina Kasa, ROB U MOJOJ GLAVI: voditeljice dramske družine: Margareta Princip i Ivana Tolušić-Lacković

»Rob u mojoj glavi» tekst je s potpisom mlade autorice, učenice I gimnazije, Katarine Kasе, u čijem se rukopisu prepoznaje darovita buduća spisateljica. Tekst je duhovit, promišljen i zreo, a elaborira probleme naše svakidašnjice – obitelj, posao, slobodno vrijeme, smisao, potrošački mentalitet. Primjetan je pozitivan utjecaj svjetske recentne literature, televizijskog i filmskog medija. Ironična, duhovita predstava, koja ne preže od smrtnic presude svom glavnom junaku, neprilagodenom besmislu i neredu u svojoj glavi i svijetu oko njega. Nagradili smo: 1) autorski učenički dramski tekst; 2) odlični skupni rad i izvrsno poznavanje scenskog pisma i izraza, te njegovu originalnost; 3) zaokruženost, cjelovitost i zrelost predstave.

Gimnazija, Čakovec; Matija Jančec, MOJA BRBLJAVA; voditeljica: Sandra Breka

Ovaj bismo rad mogli nazvati izletom u eksperimentalno dramsko pismo i teatar. Nadrealizam, Monthly Python estetika, teatarapsura - atributi su ovog rada, čiji je autor vrlo darovit učenik, član školske dramske družine. Vrednovali smo i nagradili: 1) izvorni učenički dramski tekst; 2) tekstu primjerenu scensku i glumačku postavu; 3) zaokruženost i cjelovitost te zrelost rada.

Gimnazija Karlovac; Zvonimir Balog: MALE LJUDETINE; voditeljica: Jasenka Staničić

Riječ je o varijanti stilskih vježbi radenih po Balogovim "Malim ljudetinama". Ovaj rad nadgledala je profesorica koja je ovu dramsku družinu vodila u osnovnoj školi te s njima nastavila raditi i nakon što su školovanje nastavili u karlovačkoj gimnaziji. Družina tako pokazuje veliku uigranost i sigurnost u izričaju. Diplomu su dobili zbog: 1) odličnog izbora predloška, krojenog po mogućnostima i darovitosti učenika. 2) sjajnih glumačkih interpretacija.

II. gimnazija, Zagreb; skupni rad: I BOGOVI IMAJU VIDEO; voditeljica: Gordana Prodanović

I ova je predstava nastala na temelju učeničkih radova, a njezina cjelovitost i scenska doradenost dokaz su kontinuiranog rada. I BOGOVI IMAJU VIDEO primjer je modernog dramskog pisma, u kojem ne postoje glavne i sporedne uloge, već cijela družina nosi teret poruke i fabule podjednako na svojim ledima. Osnovni atributi ove predstave su: 1) autentičnost dramskog predloška i njegova posebna estetika; 2) fantastična, gotovo matematička uigranost kolektiva.

Škola za tekstil, dizajn i primijenjene umjetnosti, Osijek; skupina autora: PLESNA HALJINA MOJE MARIONETE; voditeljica: Danira Zovko Šimić

Naposljetku, još jedna dramska družina iz Osijeka, grada fantastičnih, konstruktivnih i darovitih hrabrih mladih ljudi, donijela je još jednu neobičnu predstavu, nastalu na tankoj granici između ženskog pisma i teatra mime i pokreta. Glazba, kostimi, tek pokoji književni citat kao light motiv ili komentar, pokret tijela marioneta i začudnost nepokretnih okamenjenih djevojačkih lica elementi su ove predstave.

izuzetnog emocionalnog naboja i snage. Osvojili su publiku i prosudbeno povjerenstvo: 1) neobičnim, snažnim, sasvim izvornim scenskim izrazom zasnovanim na izuzetnoj disciplini cijele družine; 2) odličnom glumačkom interpretacijom; 3) cjelevitošću i ljepotom te dubokom emocionalnošću predstave.

P.S.

Hvala svim pametnim srednjoškolcima koji misle i rade onako kako odrasli ljudi nemaju vremena i hrabrosti. Hvala što je riječ kompromis zabranjena u njihovom svijetu! Hvala na pametnom, pozitivnom, hrabrom, duhovitom i kritičnom odnosu prema kaosu koji se zove naša stvarnost. Potpisujem ovaj izvještaj s velikim veseljem i ponosom, do slijedeće godine! (Za povjerenstvo: Tanja Kirhmajer)

P.S.

PISMA O LIDRANU

Š Đ S M @ 1.

**ŽUPANIJSKOM POVJERENSTVU LIDRANA
2001. VUKOVARSKO-SRIJEMSKE ŽUPANLJE
DRŽAVNOM POVJERENSTVU LIDRANA ZA
DRAMSKO-SCENSKO STVARALAŠTVO**

Poštovani,

Obraćam vam se sa željom da moje primjedbe pridonesu višem, boljem i pravednijem dosegu susreta i natjecanja naše županije - jer u pitanju je rad s djecom.

Pišem kao promatrač, a ne sudionik međuopćinskog susreta u Otku (Vukovarsko-srijemska županija) i vjerujem da nisam jedini profesor promatrač koji ima niz primjedbi na rad prosudbene komisije. Nabrojiti ću samo nekoliko:

Nedopustivo je da se poslije onolikog broja nastupa ne održi okrugli stol, pa se razgovor s članovima prosudbenog povjerenstva mogao obaviti jedino u hodu, gdje ih se susretne.

Držim da je prosudbena komisija neopravdano onemogućila nekim scenskim družinama odlazak na županijski susret određujući - proizvoljno - broj nastupa iz svake škole. Zbog takvih odluka držim da su kažnjene i nepravedno ocijenjene Lutkarska i recitatorska družina OŠ Ivana Mažuranić i Dramska družina i učenik pojedinac iz OŠ "Ivana Brlić-Mažuranić".

Kriterij ocjenjivanja nije bio jednak u sva tri mesta održavanja međuopćinskih susreta, pa je s vinkovačkog područja upućen na županijski susret najmanji broj sudionika, s obzirom na ukupan broj prijavljenih učenika.

Da bi prosudba rada djece i njihovih voditelja bila što uspješnija, treba da tu prosudbu vrše oni voditelji koji su pokazali svoj doseg u radu s dječjim scenskim družinama u vremenu koje nije kraće od pet godina. Tako bi onda birali kvalitet bez obzira na to iz koje ona škole dolazi.

Članovi prosudbenog povjerenstva ne bi trebali mijenjati naziv nastupa neke scenske družine bez razgovora s voditeljem. Za okruglim stolom treba reći je li neki rad samostalna recitacija, samostalni recital, scenska ili lutkarska igra.

Čitanje literarnih radova treba upriličiti na susretu literarnih i novinarskih, a ne na susretu scenskih družina.

Brojnost sudionika na susretu pokazuje da postoji veliko zanimanje za dramski odgojni i stvaralački rad i zato nema mesta rečenici: "Neka bude što manje sudionika na županijskom susretu - da to što prije završi."

Mnogi voditelji iz naše županije nemaju mogućnost sudjelovanja na seminaru u Novigradu ili u nekom drugom centru gdje se održavaju seminari za rad s dječjim scenskim družinama. Zato je izmjena iskustava na nižim razinama uvijek dobrodošla, jer voditelji su svjesni da je mogućnost sudjelovanja na državnom susretu vrlo ograničena. Odlazak na državni susret očito nije svrha rada u dječjim scenskim družinama - jer voditelji ne iskazuju nezadovoljstvo toliko prema izbornikovu odabiru koliko su nezadovoljni radom prosudbenih povjerenstava. Onaj tko je kadar prihvati posao ocjenjivanja tudeg rada, mora biti hrabar i sposoban sudionik okruglog stola.

Kako nisu izvršene sve zadaće prosudbenog povjerenstva (razgovori sa sudionicima, nepristranost stava, ujednačenost kriterija i jedinstvo prosudbe), oštećeni su i učenici i njihovi voditelji, pa bi pogreške trebalo ispraviti prije županijskog susreta. Inače ćemo biti u situaciji da svi gubimo sposobnost procjenjivanja što je istinski i pravi, pa makar i mali, umjetnički čin. A i takav mali umjetnički čin oplemenjuje ljudе.

Slavenka Komljenović, prof. hrvatskog jezika, OŠ "Ivana Brlić-Mažuranić", Rokovci-Andrijaševci

Š Đ S M @ 2.

Gospodine Krušiću,

Obraćam Vam se kao osobi koja je u organizaciji državnog Lidrana.

Ne znam sjećate li se što smo razgovarali lani u Supetu. Pitala sam vas zašto su sve pojedinačne scenske vrste zajedno (i sve skupne), jer prosudbena povjerenstva moraju pratiti ostvarenja po različitim mjerilima (npr. monodramu i recitaciju, dramsku igru i recital). a Vi ste mi tada rekli da oni to znaju i mogu pravilno prosuditi.

Govorit ću o monodrami učenika kojem sam ja mentorica i s kojom smo išli na ovogodišnji Lidrano. Osobe zadužene za organizaciju naših natjecanja (gradskog i županijskog) ne znaju gdje bi stavili tu vrstu rada i to stvara probleme koji su naprosto nevjerojatni.

Kad sam saznala kome je povjerenja organizacija ovogodišnjeg gradskog natjecanja u Splitu, nazvala sam organizatora, jednog profesora iz Matematičke gimnazije, i upozorila ga da monodrama mora biti izvedena zajedno s recitacijama jer to sve spada u pojedinačne scenske nastupe (tako sam je ispravno i prijavila). Zamolila sam ga da upozori članove prosudbenog povjerenstva za taj izraz da pročitaju u Vjesniku Ministarstva da je to tako. On mi je rekao da *nema problema*. Zatim smo dobili program nastupa u kojemu je opet monodrama bila smještena zajedno sa skupnim scenskim nastupima. Drugi sam put zvala profesora-organizatora, a on mi je rekao da je to samo iz *tehničkih razloga* jer je prostor određen za recitacije neprikladan za monodramu, ali da će je prosudjivati povjerenstvo za pojedinačni scenski izraz. Usput moram napomenuti da je u programu gradskog natjecanja pisalo *recitacije*, a ne *pojedinačni scenski izraz*, što je dokaz da opet nisu pročitana pravila natjecanja iz Vjesnika i što je bacilo sjenu sumnje na organizatorovo obećanje. (Opaska: Uostalom, što meni ima tko nešto obećavati? Trebaju samo stručno obaviti svoj posao.)

Koliko god mi se tada činilo da sam već paranoična, na natjecanju sam se uvjerila da se taj kaos uporno ponavlja. Učenik je nastupio pred punom dvoranom u kojoj nisam mogla vidjeti članove povjerenstva, nisam mogla znati tko

procjenjuje njegov nastup. A na okruglom je stolu njegovu izvedbu komentiralo povjerenstvo za skupni scenski izraz!! Tada sam opet upozorila da monodrama spada u pojedinačne nastupc i da svoje mišljenje tamo prilože. Isti profesor-organizator rekao je da, naravno, hoće.

A nije. Na županijskom natjecanju rečeno mi je da recitatori nastupaju u crkvi. Što je za ovu monodramu neprikladno, pa će opet nasupiti u dvorani sa skupnima, a da će je ipak procjenjivati povjerenstvo za pojedinačni scenski izraz. Sad već nisam znala što sama mogu uraditi protiv svih tih *velikih stručnjaka*. Stajala sam pred zidom ljudi koji se upuštaju u procjenjivanje tugeg rada ne zamarajući se pravilima posla kojega rade.

Na okruglom stolu poslije izvedbi, pogadate, prosudbeno povjerenstvo za skupne scenske nastupe uputilo je monodramu na državno natjecanje. Opet sam ponovila sve o nepravilnostima, ali povjerenstvo, potpuno neupućeno u pravila, nije ni razumjelo što ja to hoću. Budući da je je stručna suradnica županijskog ureda za prosvjetu bila na bolovanju, nisam znala tko je predstavnik organizatora (za gradski sam makar to znala, iako nije ništa pomoglo), tko je odgovoran za provedbu natjecanja u skladu s pravilima i kome bih se kompetentnom mogla obratiti za očito kršenje pravila.

A da takve osobe nije ni bilo vidjelo se kad mi je moja kolegica, koja je bila članica povjerenstva za pojedinačni scenski izraz (ili kako su ga organizatori preimenovali za *recitacije*), rekla da je to *povjerenstvo dobilo naputak da na državni nivo prosljede dvadeset natjecatelja (po deset iz osnovnih i deset iz srednjih škola)*! Da bi ih nakon natjecanja županijski pročelnik za prosvjetu na sastanku upozorio da mogu poslati samo po tri iz osnovnih i tri iz srednjih škola. (*Neka osoba* iz organizacije krivo je pročitala upute Ministarstva!) I to je povjerenstvo odlučilo ponovno pogledati sve prije odabrane, taj širi izbor, te odabrat samo po tri. Taj se *ispravak* pogreške organizatora, tj. ponovljeni nastup, održao u našoj školi odabranoj zbog lako dostupne, besplatne i prikladne dvorane. Konačno je pozvan i moj učenik sa svojom monodramom da nastupi pred pravim povjerenstvom, onim za samostalne scenske nastupe. Sad je onaj profesor-organizator bio u ulozi mentora recitatorici i odbio je sudjelovati izjavivši da je županijsko natjecanje za njega već prije završeno. I otišao. Ostali su natjecatelji nastupili.

A nekoliko dana nakon toga mi moja kolegica javlja (čula je iz treće ruke) da je taj profesor-organizator uložio žalbu i u njoj naveo kako je monodrama uvrštena u *recitacije* gdje ona ne spada. Kad se uzme u obzir da to misli osoba kojoj sam još prije jednog mjeseca skrenula pozornost da taj dio natjecanja nisu *recitacije* nego *pojedinačni scenski izraz* i da treba pročitati u Vjesniku pravila što tu sve spada – absurd je potpun. (U žalbi je aludirao i na to da je monodrama prebačena zato što moja već spomenuta kolegica iz škole, članica prosudbenog povjerenstva, radi u školi iz koje dolazi natjecatelj! Kao da nije i u *pogrešnoj natjecateljskoj skupini* od drugog povjerenstva ta monodrama već bila upućena na državno! Osim toga u Vjesniku stoji pravilo da u povjerenstvima ne smije biti natjecateljev mentor, a ne i bilo koji radnik njegove škole. Na ovogodišnjem Lidranu bilo je više članova povjerenstava koji rade u školama koje su se i natjecale. To je nemoguće izbjegći budući da se ovakvim aktivnostima bavi uski krug ljudi u našem gradu.)

Krenulo je od gradskog natjecanja, a ponovilo se i na županijskom. Neće se valjda i nastaviti?

Trebam li o ovome pisati još nekome iz Ministarstva? Tko je odgovoran kako bi se Lidrano odvijao po pravilima natjecanja tiskanim u Vjesniku?

Vraćam se na naš razgovor u Supetu. Pokazalo se da ste mi Vi dali teoretski odgovor koji ne važi u *stvarnosti* - kad se spusti na niže razine.

S poštovanjem,

Marica Butina, prof. hrvatskog, Škola likovnih umjetnosti, Split

P D S M 3.

RAZMIŠLJANJA O LIDRANU I OKO NJEGA

Na ovogodišnjem Lidranu naša škola sudjelovala je sa šest individualnih recitacija(lirskim pjesmama refleksivnog, intimno-pejsažnog i baladnog ugodaja naših pjesnika Matoša, Tadijanovića i Cesarića) te jednim skupnim dramsko-scenskim ostvarajem (na problemsko-dramsku situaciju "Bajke o vratima" Danijela Dragojevića). Redovni smo sudionici Lidrana jer njegujemo učeničko stvaralaštvo i jer želimo razmjenjivati iskustva i naučiti što više. Isto tako njegujemo i stručno usavršavanje jer smatramo da bez temeljite edukacije ne može biti napretka u radu i struci. Želimo učenike stručno uvoditi u stvaralački čin, omogućavajući im da razvijaju svoje sposobnosti.

Lidrano bi trebao biti jedno od takvih mjesteta, jer Lidrano nisu samo susreti (ili rivalstvo škola), već i mjesto stučnog usavršavanja. Kriteriji Lidrana obvezuju na takvo vrednovanje uradaka koje će ljudi motivirati za daljnji rad, osposobljavati ih da kroz razgovore sa doista stručnom komisijom uspostave pravi stručni dijalog, bilo u vidu analitičke pohvale ili objektivne kritike. Svaka dobromanjerna, stručna i kvalitetno obrazložena prosudba sigurno će pozitivno djelovati. Nemojmo zaboraviti da su tu i učenici koji teško razumiju golu prosudbu bez činjenica, tj. komparacije s onima koji su "prošli", jer su se mnogo trudili i, što je također veoma važno, imali su povjerenje u svoga voditelja-profesora da dobro rade. Zato je još važnije prosudbu temeljito potkrijepiti činjenicama koje će ići u smislu naputaka za ispravljanje pogrešaka, a ne u "seciranje" tih pogrešaka, ili još gore, u paušalne ocjene poput: "pa, recitacije su ove godine bile slabe", "da, da, sve su bile nekako monotone" i sl. Takva prosudba djeluje tim gore, ako se čula i prošle i pretprešte godine. Pri tome, nikako se nije znalo objasniti kako to treba recitirati "teške oči sklapaju se na san" iz Matoševa "Nottorna" da bi bilo dovoljno transparentno i prosudbenoj komisiji zanimljivo. Još je interesantnije da su u prosudbenoj komisiji ljudi koji sami nisu nikada pripremili niti jedan uradak, bilo dramski, bilo recitatorski. Za to su često krive i same škole, jer se najčešće pošalje u komisiju kolegu ili kolegicu koji su slobodni, kako se ne bi gubilo od nastave.

No, postavlja se pi tanje tko je zapravo odgovoran za stručnost prosudbenih komisija: općinski organizacijski odbor (čiji predsjednik obično bude čovjek koji najmanje poznaje ovu problematiku, recimo neki ravnatelj škole-domaćina, službenik u područnom uredu i sl.), županijski odbor, središnje povjerenstvo pri Ministarstvu prosvjetе i sporta, novac, ili netko sasvim drugi. U svakom slučaju to je pitanje koje bi trebalo riješiti, jer u gradu ima dovoljno kvalitetnih ljudi za taj posao. Naime, činjenica je da najviše "šteka" upravo na općinskim razinama – nerijetko se čuje i doista događa da najvalitetnije stvari budu procijenjene kao nedovoljno kvalitetne za daljnje razine susreta ili pak da komisija naknadno otkrije u propozicijama da umjesto pet

uradaka može poslati samo četiri, te nekoga treba diskvalificirati.

Od drugih pitanja u stilu: "Kako to da se unaprijed zna tko će ići dalje?" ili "Zašto i po čemu je taj uradak kvalitetniji, iako su napravljene neke elementarne pogreške tipa drill?" ovdje odustajmo, jer bi nas to dovelo u situaciju da se kaže: "Nisu prošli, pa napadaju druge!", a što nam nije ni najmanje namjera. Naime, pokušali smo ove godine općinskom povjerenstvu dostaviti naše viđenje problema i prijedloge za poboljšanje rada, ali je to izazvalo takvu buru da od uzbudjenja nisu htjeli niti pročitati naš podnesak. Upravo iz razloga što se tim radom bavimo odgovorno i stručno, ne želeći pri tome povrijediti niti jednu školu ili kolege, koji svi marljivo i s puno truda rade taj posao (često bez adekvatno priznate satnice i bez mogućnosti da se educiraju na seminarima, jer škola ili nema novaca ili im se jednostavno kaže: "Što će vam to, pa vi ste to studirali."), mislimo da se treba riješiti osnovno pitanje:

Da li težimo stručnom Lidranu, tj. kojem trebaju stručne prosudbene komisije, ali koje tada treba i financirati? Ili je dovoljno da to budu komisije kriterija "svida mi se ili ne", što također rješava sve dileme oko Lidrana, jer se tada doista nitko nema ni za što ljutiti, budući da je osobni ukus osobna stvar svakog pojedinca na koju ima pravo?

U pravilima Lidrana naznačeni su i kriteriji prosudbe, no prateći prosudbu na općinskim susretima pitamo se nije li potrebno da se zapravo najprije educiraju komisije kako bi razumjele što postojeći kriteriji traže?

Dok sam si ponavljala gradivo o recitiranju i čitala riječi gospode Ladikc s jednog seminara: "Recitiranje je ljepota riječi, govorenje srcem, doživljaj prenesen slušatelju tonom, ritmom, bojom glasa, šaptom, tišinom, pauzom...inače samo napinječ glasnice.", pitala sam se koliko je članova komisije to ikada čulo, računajući čak i stručnu osobu koja izjavljuje prilikom razgovora: "Ja baš nisam stručnjak za recitiranje, ali mi se ovo nije baš svidjelo". Pitala sam se kako i koliko komisije poznaju suvremene metode dramskog stvaralaštva i pogotovo dramskog odgoja, ako komisija nikada nije čula za "zaledenu sliku" za improvizaciju, problem i sl., pa konstatira da dramski uradak nije sličan knjizi prema kojoj je rađen?

Vjerojatno ovi problemi čine mali dio svega onoga što se voditeljima dogada, ali iz nekih razloga o tome ne govore. Najčešće se čuje: "Prošlo je, hvala Bogu, više neću ići iduće godine...". Naravno, do druge godine se strasti i razočaranja stišaju, pojavi se opet onaj naš prosvjetarski entuzijazam i ponovno se prijavimo.

Razmišljajući o svemu tome, predlažemo i slijedeće:

- Po svim općinama trebalo bi nakon Lidrana porazgovarati s komisijama i odborima i vidjeti kako i na koji način se radilo, kolika je stručna sposobljenost bila zastupljena. Time bi općinski odbori za organizaciju došli u situaciju da iduće godine potraže stručne ljudi i riješi problem njihovog financiranja (jer, svi članovi povjerenstava u općinama, koliko je meni poznato, su doista dobrovoljci što se tiče financija i svog slobodnog vremena).

Preko općinskih stručnih aktivita učitelja hrvatskog jezika organizirati stručne seminare – što bi trebalo preuzeti Ministarstvo prosvjete i športa – jer se tako okupi najviše učitelja hrvatskog jezika koji su uglavnom i nositelji tog rada.

Predlažemo da se započne s praksom kojom bi općinska povjerenstva bila obvezna prisustrovati županijskim

susretima, jer bi se tako stekao uvid u objektivnost stručne prosudbe, a ujedno steklo i iskustvo u takvoj prosudbi.

(S tim u vezi bilo bi zanimljivo provesti analizu dosadašnjih uspjeha nakon odlaska na županijska natjecanja. Možda bi se tada dobila neka realna slika pojedinih škola koje sa svim svojim točkama stižu na županijske susrete, ali nikada ne uspiju proći dalje. Naime, škole često vode politiku rejtinga u stilu: "Važno je da smo bili na županijskom, na državno ih ionako malo ide.")

Možda ne bi bilo loše pokušati, nakon formiranja općinskih komisija, malo izmješati karte, pa poslati primjerice, komisiju iz jedne općine u neku drugu i sl. Nije neizvedivo, a uzburkalo bi duhove.

Na kraju, predlažemo i formiranje učeničkog prosudbenog povjerenstva i tako omogućimo i samim stvaraocima da kažu svoje. Često je to kritičnije i realnije od prosudba odraslih.

Ova naša razmišljanja o Lidranu imala su za cilj potaknuti rješenje nekih problema, čime ne želimo reći da su to problemi neke određene općine i jedino se u njoj javljaju – oni su i sukob razgovora, razmišljanja, susreta kolega i kolegica koji se time bave, a prije svega i jedino da se poboljša rad Lidrana. Zato i nismo naveli s kojeg općinskog susreta prenosimo spomenuta iskustva. Nemamo namjeru s nikim polemizirati o njima. Naravno, pozitivnih iskustava ima također veoma mnogo, kao i kvalitetnih komisija.

Ono o čemu nam se čini da bi trebalo još progovoriti i raspraviti jesu sljedeća pitanja:

Kako Lidrano doista pretvoriti u prave susrete, tj. kako izbjegći da *sami sebi* prikazujemo najbolje uradke, a da to ostala djeca i učitelji ne vide?

Kako promjeniti sistem županijskih natjecanja, pa umjesto državnog provesti razmjenu županijskih susreta, a tck na kraju jednim simboličnim predstavljanjem završiti druženje Lidrana?

No to su pitanja za raspravu, ali o njima sudionici također razmišljaju pa je dobro da se potaknu.

Marica Motik i Marija Tuksar

Izdavač:

HRVATSKI CENTAR ZA DRAMSKI ODGOJ

Petrova 48a, 10000 Zagreb - Tel. 1 463 55 03

E-pošta: hcd@hi.hinet.hr

Broj uredili: Edita Roterbauer, Valentina Kamber,

Nevenka Mihovilić i Vlado Krušić

Prijelom: Damir Miholić

Dramski odgoj izlazi prema novčanim mogućnostima.

Naklada: 600 primjeraka

Ovaj broj je besplatan.